

LOPPURAPORTTI

Teollisen vihreän siirtymän edistäminen Kokemäenjokilaaksossa

Tilaaaja: MAL-verkosto

Päiväys

28.6.2023

Laatijat

**Jaakko Huttunen, Heli Nukki, Elise Lohman, Sini Kantola,
Iida-Maria Seppä, Johannes Haikonen**

Sisällysluettelo

1	Selvityshankkeen tarve ja tavoitteet	3
2	Taustaa vihreästä siirtymästä.....	4
	2.1 Vihreän siirtymä Kokemäenjokilaakson alueella ja Satakunnassa	5
3	Hankkeiden kestävyysarviointi.....	5
	3.1 Kestävyyssarvioinnin vaiheet	5
4	Selvityksen aineistot ja menetelmät.....	8
5	Uusiutuvan energian saatavuus tarkastelualueella	10
	5.1. Suositus: Uusiutuvan energian tuotantoa tulisi tilastoida	11
6	Teollisuuden saavutettavuus ja logistiikka tarkastelualueella	11
	6.1 Suositus: Saavutettavimpia alueita tulisi priorisoida	18
7	Väestö, työvoima ja koulutus	18
	7.1 Suositus: Työvoiman saatavuutta on lisättävä ja vihreään siirtymään koulutettava ..	24
8	Kuntien viihtyisyys ja elinvoima kilpailutekijänä	24
	8.1 Suositus: Viihtyisiin sijoittautumisympäristöihin tulee panostaa	25
9	Kuntien maankäytön suunnittelu	26
	9.1 Suositus: Tarve seudulliselle ja strategiselle maankäytön suunnittelulle.....	26
10	Kuntien yritys- ja sijoittautumispalvelut	27
	10.1 Suositus: Elinkeinoyhtiö tuottamassa yritys- ja sijoittautumispalveluita	27
11	Vihreän siirtymän toimijoiden arviointi	28
	11.1 Suositus: Toimijoiden arviointia tulisi toteuttaa eri näkökulmista	28
12	Lupaprosessit vihreän siirtymän hankkeissa	29
	12.1 Suositus: Lupaprosesseja tulee kehittää yhdessä.....	29
13	Teollisuusalueiden profilointi ja brändäys.....	30
	13.1 Suositus: Teollisuusalueita tulisi profiloida vihreän siirtymän alueiksi	30
14	Yhteenveto tuloksista ja suosituksista	32

1 Selvityksen tarve ja tavoitteet

Suomen tavoitteena on olla hiilineutraalin vuonna 2035, kun taas Satakunnan maakunnallinen hiilineutraaliustavoite on asetettu vuodelle 2030.¹ Tavoitteen saavuttaminen vaatii konkreettisia ja yhteisiä toimia koko Satakunnan alueella. Kokemäenjokilaakson alue on merkittävässä roolissa hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen kannalta, sillä alueella on paljon energiaintensiivistä teollisuutta.

MAL-verkosto on tilannut selvityksen, osana työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamaa Elinvoimaiset kaupunkiseudut -teemaverkostohanketta, jossa selvitetään keinoja parantaa teollisen vihreän siirtymän sijoittautumisedellytyksiä Kokemäenjokilaakson alueella ja muilla MAL-verkoston keskisuurilla kaupunkiseuduilla. Kokemäenjokilaakson alueella tarkoitetaan tässä yhteydessä Kokemäen, Harjavallan, Nakkilan-Ulvilan ja Porin kuntien muodostamaa Kokemäenjokivarteen sijoittuvaa vyöhykettä. Tälle alueelle on jo entuudestaan sijoittunut runsaasti teollisuutta. Vihreällä siirtymällä tarkoitetaan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Vihreän siirtymän kannalta tärkeille investointihankkeille annetaan väliaikainen etusija lupakäsittelyssä ja hallintotuomioistuimissa tulevana vuosina.

Satakunnassa on suunnitteilla ja toteutumassa lähivuosina varovaisestikin arvioiden 2,5–3 miljardin investoinnit vihreään siirtymään. Hankkeiden työllistävä vaikutus on huomattava, 600–700 uutta työpaikkaa 3–4-vuoden aikana. Satakunnassa on nykyisellään kattavasti vihreän siirtymän mukaista teollisuutta, kattaen esimerkiksi teknologiametallien tuotantoa ja jatkojalostamista, jolle on kysyntää johtuen vihreän siirtymän kasvuun liittyvän sähköistymisen luoman metallien kysynnän ja kiertotalouden vuoksi. Satakunnassa on lisäksi monipuolista uusiutuvan energian tuotantoa, jotka antavat maakunnan energiaintensiiviselle teollisuudelle kilpailuetua ja houkuttelevat uusia kansainvälisiäkin toimijoita toteuttamaan teollisuuden kiertotalouteen ja puhtaaseen tai vähäpäästöiseen energiatuotantoon, kuten aurinko- ja tuulivoimaan, biokaasuun ja vetyteknologiaan, perustuvia investointeja.² Täten Satakunnassa on hyvät edellytykset teollisuuden vihreän siirtymän edelläkävijyyteen. Maakunnassa on kuitenkin jatkuvia tarpeita uudistaa elinkeinon ja teollisuuden rakenteita samalla vähentäen päästöjä voimakkaasti. Metallien jalostamisen tuotanto on hyvin energia- ja päästöintensiivistä, ja lopputuotteet päätyvät globaalien tuotantoketjujen kautta ympäri maailman, jolloin tuotteiden kautta syntyneet päästövähennykset eivät näy maakunnan päästöjen vähenemisenä. Edelläkävijyys teollisessa vihreässä siirtymässä tarjoaa Kokemäenjokilaakson alueelle mahdollisuuden vähentää kasvihuonepäästöjä, synnyttää uutta työtä, kohentaa taloutta, vahvistaa hiilikädenjälkeä sekä edistää luonnon monimuotoisuutta. Aiempaa kestävämmän teollisuuden markkinat kasvavat maailmalla kiihtyvällä tahdilla ja Satakunta ja Kokemäenjokilaakso kuuluukin vihreän siirtymän saralla edelläkävijöihin, joiden osaamiselle on

¹ Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia (2021) <https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2021/09/satakunnan-ilmasto-ja-energiastrategia.pdf>

² Maakunnan vihreän siirtymän mahdollisuudet - Satakunnan ELY-keskuksen puheenvuoro (2023) [Marja Karvosen ppt-esitys]

globaalia kysyntää. Tavoitteiden mukaisesti kestävä kasvun reunaehtona on uusiutumattomien luonnonvarojen käytön *vähentäminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö, tuotannon ja kulutuksen suuntaaminen ympäristölle ja ilmastolle vähiten haitallisiin tuotteisiin*

Toimeksiannolle määritettiin viisi päätavoitetta:

1. Tunnistaa Kokemäenjokilaakson kuntien valmiuksia vastaanottaa kestäviä teollisia sijoittautumisia;
2. Tunnistaa Kokemäenjokilaakson alueelta potentiaalisia sijainteja kestäville teollisille sijoittautumisille;
3. Laatia arviointimenetelmä teollisia sijoittautumisia varten;
4. Vahvistaa elinkeinotyön ja maankäytön yhteistoimintaa;
5. Seudullisen sijoittumisprosessin kehittäminen ja toimijoiden roolin määrittäminen.

2 Taustaa vihreästä siirtymästä

Vihreällä siirtymällä tarkoitetaan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen. Vihreä siirtymä nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin – laajasti ympäristö- ja luontovaikutuksia huomioiden, taloudellista ja sosiaalista kestävyttä unohtamatta.

Ympäristön kannalta tunnistetut potentiaalisesti haitalliset ja laajamittaiset hankkeet käyvät lisäksi tarkemman ympäristövaikutusten arviointi -menettelyn (YVA) läpi, mutta arviointia voidaan tehdä myös yleispiirteisemmin, esimerkiksi arvioimalla hankkeen sopivuutta vihreän siirtymän mukaiseksi hankkeeksi, jolloin voidaan soveltaa ei merkittävää haittaa -menettelyä. Ei merkittävää haittaa -arviointi laaditaan, jos hanke hakee vihreän siirtymän julkista rahoitusta, jolloin hanketta priorisoidaan myös aluehallintoviraston etusijamenettelyssä.³

Vihreän siirtymän periaatteilla on vahva jalansija sekä EU:n että Suomen ympäristölainsäädännössä ja -tavoitteenasettelussa, ja täten vihreällä siirtymällä on merkittävä ohjausvaikutus esimerkiksi uusien teollisten investointien suhteen. Euroopan komissio mukaan ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä vaatii vuosittain 260 miljardia euroa lisäpääomaa tavoitetta tukeviin investointeihin. Suomessa arviot investointitarpeista vuosina 2022–2050 vaihtelevat yli 100 miljardista eurosta jopa 242 miljardin euron lisäinvestointeihin. Suomen kestävä kasvun ohjelmasta (RRP) tuetaan vihreän siirtymän mukaisia investointeja EU-tuella yli 900 milj. eurolla 2021–2026.⁴ Täten vihreä siirtymä tarjoaa yrityksille merkittäviä julkisen sektorin rahoitusmahdollisuuksia tulevana vuosina. Suomen tavoite vihreän siirtymän edelläkävijyyteen vaatii uusien kestävien ratkaisujen ja niiden vientimahdollisuuksien kehittämistä.

³ Marja Karvonen, Satakunnan ELY, 20.4.2023: https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2023/04/Karvonen_-Maakunnan-vihrean-siirtymän-mahdollisuudet_Satakunnan-ELY-keskus_20.04.2023.pdf

⁴ Emma Terämä YM (2023): https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2023/04/Terama_Vihrea-Siirtyma-kestavan-kasvun-tie-vai-kallis-optio_Ymparistoministerio_20.04.2023.pdf

2.1 Vihreän siirtymä Kokemäenjokilaakson alueella ja Satakunnassa

Vihreän siirtymän edelläkävijänä toimiminen on tunnistettu strategisesti merkittäväksi valtakunnallisella tasolla. Edelläkävijyyttä ilmenee ja on mahdollista edistää myös seudullisesti tai alueellisesti. Vihreän siirtymän edistäminen on aktiivinen ja kehittyvä tavoite eri suunnittelu- ja hallintotasoilla. Satakuntaliitto on käynnistämässä tämän selvityksen valmistumisen aikaan hankkeen *Maakunnallisen ilmastotyön laajentaminen vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän hankkeiden edistämiseksi Satakunnassa*. Lisäksi puolitoistavuotinen *Alueelliset innovaatiot ja kokeilut (AIKO)* -hanke käynnistyy 1.6.2023. Hankkeista toivotaan saatavaksi lisää työkaluja vihreän siirtymän mukaisten hankkeiden edistämiseen. Lisäksi Satakunnan ELY-keskus edistää yhdessä muiden toimijoiden kanssa vihreää siirtymää vahvistamalla maakunnan yritysten sekä koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, kehittämistoimijoiden ja kuntien yhteistyötä ja kumppanuutta, tukemalla innovaatioympäristöjen kehittymistä ja edistämällä vihreää siirtymää palvelevaa koulutusta ja uusien työpaikkojen syntymistä.

Satakunnassa on jo suunnitteilla ja toteutumassa lähivuosina 2,5–3 miljardin investoinnit vihreään siirtymään. Investointien arvo voi olla kaksin- tai kolminkertainen, sillä monien investointien arvoa ei ole laskettu tai ilmoitettu julkisesti. (Marja Karvonen Satakunnan ELY, 2023)⁵.

3 Hankkeiden kestävyysarviointi

Suomen ympäristökeskus on laatinut ohjeistuksen 'ei merkittävää haittaa' -arviointikriteeristön (eng. DNSH *Do No Significant Harm*) käytöstä julkisesti rahoitettavien hankkeiden kestävyysarviointiin. Julkisen sektorin vihreän siirtymän hankerahoitus edellyttää ei merkittävää haittaa -periaatteen toteutumista. Arviointikriteeristö perustuu EU:n taksonomia asetukseen (852/2020). Käytännössä arvioinnilla varmistetaan, että hankkeilla ei hidasteta ilmastotyötä tai kiertotalouteen siirtymistä tai aiheuteta haittaa biologisen monimuotoisuuden, ympäristön, vesivarojen ja merten kestävänsä käytön suojelulle. Taksonomia koskee laajasti toimijoita, jotka haluavat hyödyntää vihreää rahoitusta toimintansa kehittämisessä.⁶

Hankearviointi tehdään hankkeen merkittävimmille välittömille ja välillisille ympäristövaikutuksille raaka-aineen hankinnasta aina käytöstä poiston vaikutuksiin saakka. Arviointia ei tarvitse tehdä aloille, jotka jo lähtökohtaisesti edistävät ympäristötavoitteita merkittävästi.

3.1 Kestävyysarviointin vaiheet

Ei merkittävää haittaa -arviointi on vapaasti käytettävissä oleva menetelmä, jota voi soveltaa monenlaisiin tarpeisiin – esimerkiksi potentiaalisen teollisuusinvestoinnin kestävyysarvioinnin tarkasteluun Kokemäenjokilaakson alueella. Kestävyysarviointia voidaan käyttää myös esimerkiksi vaatimuksena jo tarjousvaiheessa osana hankkeeseen liittyvää kilpailutusta. Kilpailutuksessa voidaan edellyttää tarjouksen toimittajaa arvioimaan toimintaansa DNSH-arvioinnin mukaisesti. Arviointikriteeristön avulla kunta voi arvioida sijoittautujan hankkeen kestävyyttä.

⁵ Marja Karvonen, Satakunnan ELY, 20.4.2023: https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2023/04/Karvonen_-Maakunnan-vihrean-siirtymän-mahdollisuudet_Satakunnan-ELY-keskus_20.04.2023.pdf

⁶ EU:n taksonomia asetusta (2020): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32020R0852>

Ei merkittävää haittaa -toimintaa eivät ole (pääsääntöisesti):

- fossiilisten polttoaineiden käyttöä edistävät hankkeet (ml. jatkokäyttö);
- kaatopaikkoihin, polttolaitoksiin ja mekaanisiin biologisiin käsittelylaitoksiin liittyvät hankkeet;
- sellaiset hankkeet, joissa jätteiden pitkäaikainen loppusijoittaminen voi aiheuttaa haittaa ympäristölle.

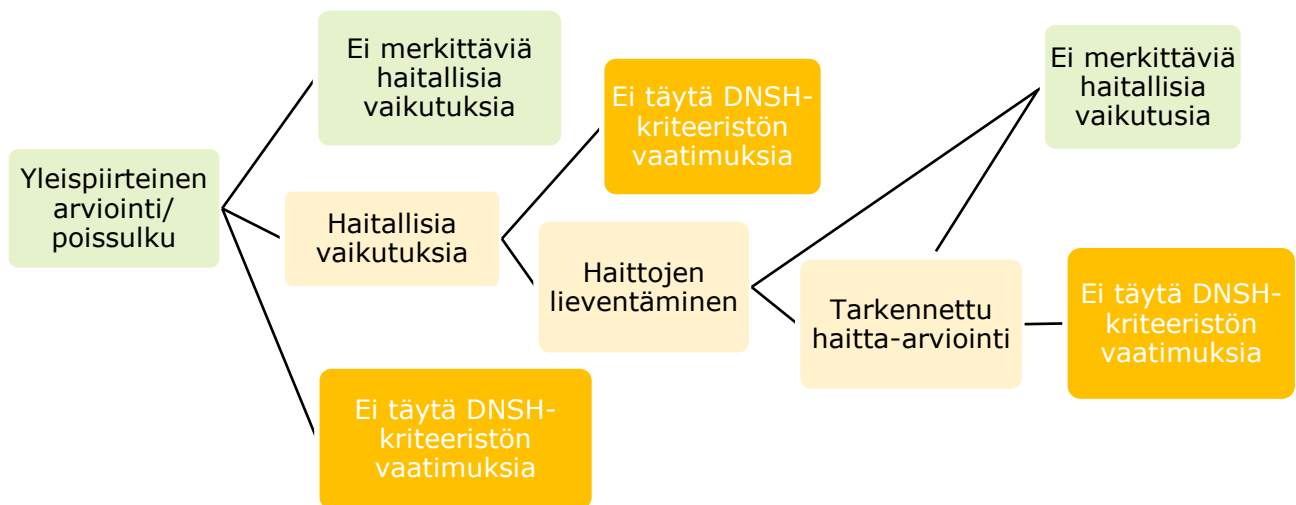
Jos hanke ei ole suoraan poissuljettavien hankkeiden listalla, suoritetaan ensivaiheessa yleispiirteinen arviointi erityisistä haitoista ja riskeistä. Ensivaiheen arvioinnin perusteella todetaan, joko että haittoja ei ole tai että niitä voi esiintyä, ja on syytä jatkaa tunnistettujen mahdollisten haittojen tarkempaan arviointiin (kts. kuva 1. Yleispiirteinen kuvaus DSNH-arvioinnista).

Yleispiirteisessä arvioinnissa arvioidaan toiminnan vaikutuksia seuraavasti:

- ilmastonmuutoksen hillintään;
- ilmastonmuutokseen sopeutumiseen;
- vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja suojeluun;
- kiertotalouteen siirtymiseen;
- ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen ja vähentämiseen;
- biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeluun.

Poissuljettavien hankkeiden osalta joudutaan todennäköisesti toteuttamaan lain mukainen ympäristövaikutusten arviointi eli YVA-menettely sisältäen siihen kuuluvat vaihtoehtovertailut, lieventämistoimien määrittelyt sekä avoimen osallistamisen.

Arviointi tehdään kyllä/ei -arviona vastaukset perustellen. Kunkin kyllä-vastauksen antaminen on syy tarkennetun arvioinnin suorittamiselle. Tarkennetussa arvioinnissa tarkastellaan havaitun haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä kuvaten sen voimakkuutta (*vähäinen/kohtalainen/suuri*), kestoa ja laajuutta. Mikäli haitalliset vaikutukset pysyvät lieventämisenkin jälkeen merkittävänä, ei hanke täytä DNSH-kriteeristön vaatimuksia ja esimerkiksi hankkeen mahdollisten ympäristöväättämien osalta on kiinnitettävä erityistä huomiota hankkeesta viestimisen oikeamukaisuuteen. Viestintää voi peilata tarkennetun arvioinnin tuloksiin, etenkin jos tarkastelu on tehty yleisesti hyväksyttyjen menetelmien ja ohjeistuksien mukaisesti.

Kuva 1 Yleispiirteinen kuvaus DSNH-arvioinnista.

Arvioinnin tuloksissa voidaan viitata SYKE:n julkaisemaan DNSH-ohjeistukseen ja sen mukaisiin säädöksiin, tavoitteistoon tai tavoitteiston mukaiseen arvion läpinäkyvyyteen. Arviointimalli toimii tukena, jonka avulla voidaan varmistaa, että hankkeiden ympäristövaikutukset perustuvat yleisesti hyväksyttyyn malliin.

DNSH-arvioinnin hyödyt ja mahdollisuudet

Vihreän siirtymän mukaisen toiminnan edellytysten osoittaminen:

- Todentaa hanketoimijalle, että alueella on mahdollista toteuttaa hanke eri rahoitus- ja lupakanavien vaatimilla tasoilla.
- Näyttää hanketoimijalle, että alueella on mahdollista toteuttaa toimijan oman strategian mukaista toimintaa.
- Osoittaa hanketoimijalle, että alueella on mahdollista toteuttaa asiakkaiden ja mahdollisten sidosryhmien vaatimusten mukaista toimintaa.

Lupa- ja rahoitushakuprosessissa tukeminen:

- Lupa- tai rahoitushakuprosessin vaiheiden ja vaatimusten ennakointi, kriteeristöön liittyvien tietojen toimittaminen.
- Lupaprosessin jouhevoittaminen ja etuudet.

Tonttivarannon kartoittaminen:

- DNSH-arvioinnilla voidaan havaita ennakkoon kriteerien mukaiset riskialueet, kuten esimerkiksi vesistökohteet, luonnon monimuotoisuuskohteet, parhaat hiilinielut ja -varastot.

4 Selvityksen aineistot ja menetelmät

Selvityksen aineisto kerättiin haastatteluiden, työpajojen ja paikkatietotarkastelun avulla. Lisäksi toimeksiannossa hyödynnettiin Sitowisen Mayors Indicators -palvelua, jonka avulla on kerätty erilaisia taustatietoja kestäväyydestä sekä Kokemäenjokilaakson kuntien valmiuksista vihreän siirtymän teollisiin investointeihin. Tarkastelulla on saatu esiin alueen valmiuksia vihreän siirtymän mukaiseen teollisuuteen.

Alueen teollisten suuryritysten, toimijoiden ja viranomaistahojen kuulemiseksi toteutettiin Helmi-maaliskuun 2023 aikana 15 haastattelutilaisuutta:

- 8 aluetoimijoiden haastattelua: Porin kaupunki (2 haastattelua), Harjavallan kaupunki, Satakuntaliitto, Prizztech Oy, Satakunnan Kauppakamari ja ELY-keskukset (2 haastattelua)
- 7 yrityshaastattelua: Lammaisten Energia Oy, Critical Metals Ltd, Step Oy, Nornickel, Olmar Oy, Suomen Hyötytuuli Oy ja Enersense Oy

Haastatteluissa selvitettiin muun muassa yritysten nykyhetken ja tulevaisuuden sijoittumiseen vaikuttavia yleisiä tekijöitä, vihreään siirtymään liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia sekä tapoja kehittää seudullista maankäyttöä ja yritysten sijoittautumisprosessia. Haastatteluissa selvitettiin myös, onko alueella sopivaa tonttitarjontaa vihreän siirtymän mukaiselle liiketoiminnalle ja vastaajat saivat halutessaan näyttää myös karttapohjaisesti konkreettisia alueita kartalta. Lopuksi kysyttiin myös näkemyksiä tulevaisuuden trendeistä liittyen vihreän siirtymän mukaisiin teollisuusalueisiin.

Hankkeen työpajat järjestettiin läsnätilaisuuksina Porissa 20.3.2023 ja 29.3.2023. Ensimmäinen työpaja 20.3.2023 oli suunnattu aluetoimijoille. Sen osallistajat koostuivat MAL-verkoston, Kokemäenjokilaakson kuntien, Satakuntaliiton, Satakunnan kauppakamarin ja paikallisen elinkeinoyhtiö Prizztech Oy:n sekä Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimialan edustajista. 29.3.2023 järjestettyyn työpajaan kutsuttiin edellä mainittujen toimijoiden lisäksi seudulla toimivia vihreän siirtymän mukaisia avainyrityksiä. Työpajoissa työskenneltiin verkkopohjaisella yhteiskehittämisen mahdollistavalla Miro-alustalla, jonka avulla työpajan tulokset koottiin kuvan 2 mukaiseksi yhteenvedoksi.

Työpajoissa toimijoilta kysyttiin seuraavia kysymyksiä:

- Maankäytön suunnittelu - *Miten ja millä keinoin seutu voisi toimia yhtenäisesti, ennakoivasti ja pitkäjänteisesti liittyen maankäytön suunnitteluun?*
- Lupaprosessit - *Miten lupaprosessien ennakoitavuutta ja sujuvuutta voisi parantaa?*
- Sijoittautumispalvelut - *Miten kunnat, elinkeinoyhtiö, maakuntaliitto ja kauppakamari voisivat parantaa yritysten sijoittautumisprosessia? Millaisia rooleja eri toimijoilla olisi prosessissa?*

- Seudun vihreän siirtymän edelläkävijäys ja visio - *Miten Porin seutu voisi toimia teollisen vihreän siirtymän edelläkävijänä? Mitä elementtejä seudun vihreän siirtymän visio voisi sisältää?*
- Vapaa aihe - *Mikä muu vihreää siirtymää koskeva haaste/mahdollisuus/ratkaisu/toimintamalli on jäänyt mainitsematta? Voi käsitellä esim. liikenne, 'vihreä taksonomia', työvoiman saatavuus, elinympäristöjen viihtyisyys jne.*

Selvityksen paikkatietotarkasteluissa hyödynnettiin seuraavia aineistoja: Väyläviraston väylätiedot, YKR-aineistot (2020), Satakunnan maakuntakaava, Corine Land Cover -aineisto (2018). Taustakartat: Maanmittauslaitos, Esri, HERE, Garmin, Foursquare, METI/NASA, USGS.

Maankäytön suunnittelu •Miten ja millä keinoin seutu voisi toimia yhtenäisesti, ennakoivasti ja pitkäjänteisesti liittyen maankäytön suunnitteluun?	- Porin seudun rakennemallityön jatkaminen - Sparrausryhmiä kaavoitukseen - Yleiskaavoissa yhteishankinnat - Maankäytön ja toimijoiden arvottaminen ja priorisointi - Mal-menettelyn laajentaminen - Seututoimisto	- Maakuntakaavan uudelleen ohjaus - Maakuntakaavan tulisi olla yleispirtteimpi ja joustavampi - Kaavojen ajantasaisuuden ja kaavailuuden nosto - Ennakointi maapolitiikka "Kaavoituspäätös" - Kaupunkikehittämisen voimavarojen suunnittelu yhdessä	- Keskeisin hankkeisiin fokus ja poliittiset päätökset linjat - Yleiskaavojen avulla maan luonnetta - Keskittymisen strategisesti merkittävien alueiden - Vihreän siirtymän "ohituskaistan" käyttäminen - Brownfieldien ja hullen hyödyntäminen - Takuualueiden merkityksellisyys edelläkävijä ja osaamiskeskittymä	- Rahoitushakujen parempi hyödyntäminen - Vaasan seutu referenssinä - Kuntien yhteistyön parantaminen "kaikki hyötyvät" - ajatus - Kaavoitus ja sen nopeuttaminen kuntien "omissa käsissä" - lupaprosessit ei - Pitkäjänteisyys: reagoimista varautumiseen ja suunnitteluun	- Nauhakaupunki - Rauma mukaan tarkasteluun - Tampere - Pori -teollisuusakseli (Porissa vähi vähenne, teollisuus tosin vahvaa "uusi Ruhr" viireämpänä, tampere tarvitsee satamaa ja teollisuutta) - "teollisuuskolmio" (Pori Kokemäki Rauma) - Onko vetäytalous huomioitu maakuntakaavassa?	- Teollisuusalueiden vaaliminen että eivät poissuosi - Case Pirkkanmaa: siellä havitellaan asukkaita, teollisuutta vähemmän nyt - Naapurikysymykset ja luvat - voi tulla esteen - Kaavoituksen ajantasaisuus, ja hitaus ongelma, reagoidaan jälkijonassa
Lupaprosessit •Miten lupaprosessien ennakoitavuutta ja sujuvuutta voisi parantaa?	- Lupaprosessien yhdistäminen ja luvatyöyden luokan kautta ja kevennettyä - Palvelulupaus päätöksentekoaajasta - Kaavavallitukset maksullisiksi - Aurinkovoima vaatii suunnittelutietoveratkaistun	- Tupa-luovutusmahdollisuus - Rakentamis- ja alueidenkäyttölaki - "Kompensaatiota ei vielä mietitty paljoja" - Kaavoitusta voi jouduttaa, lupaprosesseja ei	- 'BAT-vaatimus' - Lupaviranomaisten priorisointi teollisiin lupiin (vaikeaa koska tasa-arvoisen kohtelu vaateena)	- Basfin ympäristölupatapa - Kemikaaleista rajat (Weser-periaate Saksassa) eli ei saa ryhtyä lähtöä pahentaa - Lupaviranomaisia ohjaa tasavertaisuusperiaale - Ympäristöluvat (tyritys, Ely, AVI) käytävä "kolmikanassa" - Vesienhoito-ohjelmien ajantasalla pito	- Ympäristölupaprosessissa tulisi käydä lupahakemus läpi mahdoll. pitkälle viranomaisten kanssa ennen jättöä - Resurssit kuntoon lupaprosesseihin	
Sijoittautumispalvelut •Miten kunnat, elinkeino-yhtiöt, maakuntaliitto ja kaupunkamari voisivat parantaa yritysten sijoittautumisprosessia? •Millaisia rooleja eri toimijoilla olisi prosessissa?	- Sijoittautumispalvelujen tuottaminen proaktiivisesti (valmiit prosessit ja konseptit) - Kuntarajojen unohtaminen - Prizztech Oyn roolin vahvistaminen (vrt. Cursor) - Karttapalvelu yritysalueista ja tonteista - Materiaalit eri kielillä	- Seudun yhteisten toimintojen, vahvuuksien ja markkinointimateriaalin esiintuominen (Prizztech) - Tonttien myynti - onko esillä? - Prizztechin rooli koordinoivana tahona: luidi ja jakaa ne - Kaava- ja lupaprosessien neuvontapalvelu Prizztechiin?				
Seudun vihreän siirtymän edelläkävijäys ja visio •Miten Porin seutu voisi toimia teollisen vihreän siirtymän edelläkävijänä? •Mitä elementtejä seudun vihreän siirtymän visio voisi sisältää?	- Profiointi ja konseptointi valituille teollisuusalueille - "Pienellä joukolla ja sattumanvaraisesti viety eteenpäin. Toisaalta edellisen menestyksen päälle tehdään seuraavaa menestystä." - Porin sataman priorisointi kiertotalouteen	- Teollisuuden pitkät perinteet visiossa - Yritysten priorisointia tarvitaan - Satakuntastrategiassa laadittu tulevaisuuskuva 2v. sitten - Koulutustarjontamallisuuksien parantaminen (korkeakoulutus) - Jokikeskus-hanke ja keskustan kehittäminen	- Keskustojen kehittämishankkeet - Rahoitusta niin vähän, ettei saada investointeja ohjelmaan - Foorumin tarve säännölliselle keskustelulle - Yrityksiä houkutteleva mm. asiantuntijavetoisilla ja viihtyisillä alueilla - Kansainvälisiä palveluita lapsiperheille	- Visio: perinteet & tulevaisuus - Yhteinen tavoite - Oltava 10 v. edellä - Osaamiskeskittymät josta hyötyvät pienetkin - Työntekijöiden houkuttelu (vs. Ruotsi HS 29.3: muuttopalvelut, harrastukset jne) - Geopolitiikka, turvallisuus, katseet kohti läntä	- Biokaasutalouden Satakunnassa tähän hyvät valmiudet, paikallinen ja rajallinen ratkaisu usein, toivottiin roolia tulevaisuudessa. Pyrkimys päästä eroon fossiilisesta kaasusta. - Porin energia: hiilineutraalustavoite (nyt 90 % hiilineutraali)	- Kaikkien toimijoiden yhteinen näkemys priorisoinneista - Merituuli & vety jolla loistavat mahdollisuudet - Sähköä hyvin saatavilla - Vety: varastointi, kaasun korvaus, polttomoottoriautoihin vedellä tuotetut energiamuodot - Biokaasun ja synteettisen metaanin mahdollisuudet (Euroopan kaasulinfra)

Kuva 2. työpajojen koonti teemoittain (kuva Miro-verkkosovelluksesta)

Selvityksen yksi keskeisistä tarkasteluohjeista oli arvioida Kokemäenjokilaakson alueen valmiuksia vihreän siirtymän teollisuudessa. Valmiuksia arvioitiin seuraavista näkökulmista:

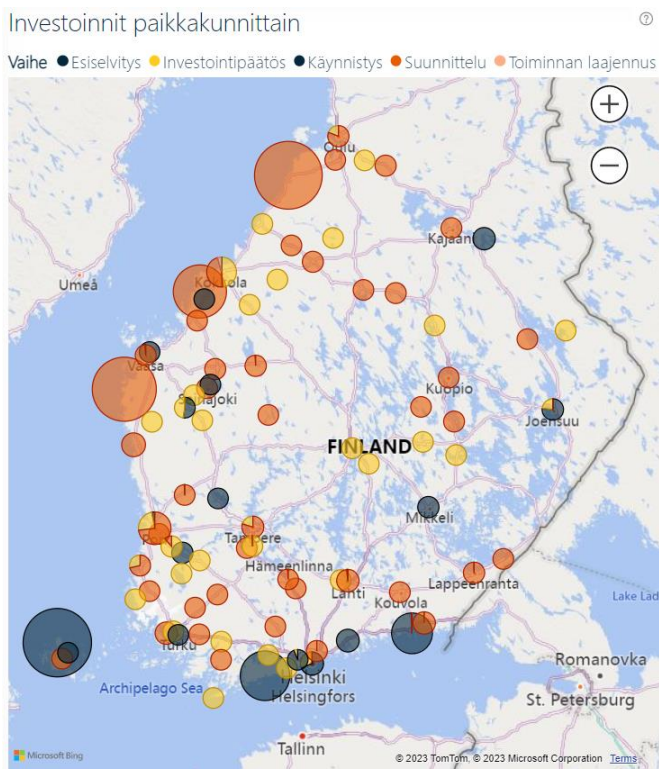
- uusiutuvan energian saatavuus
- saavutettavuus ja logistiikka
- väestö, työvoima ja koulutus

- viihtyisyys ja elinvoima
- maankäytön suunnittelun käytännöt
- yritys- ja sijoittautumispalvelut
- lupaprosessien sujuvuus

Seuraavissa alaluvuissa esitellään seikkaperäisemmin Kokemäenjokilaakson alueen vihreän siirtymän teollisuuden potentiaalia. Yhteenveto ja suositukset -luku pitää sisällään synteesin hankkeen tuloksista ja suosituksista.

5 Uusiutuvan energian saatavuus tarkastelualueella

Kokemäenjokilaakson kuntien alueella ja laajemmin Satakunnassa uusiutuvaa energiaa on saatavilla hyvin. Uusiutuvan energian investointikohteet käsittävät laajasti erilaiset innovaatiot, sekä uudet ja kestävät ratkaisut esimerkiksi aurinko- ja tuulivoimaan, akkuteknologiaan, terästeollisuuteen, hukkalämpöön ja vetyteknologiaan. Toimijoiden mukaan paikallinen suuri energiantuotanto ja -kulutus aiheuttaa ajoittain sähkönsiirtoon liittyviä haasteita. Sähkönsiirron kapasiteetista tulisiakin pitää huolta energiahankkeiden lisääntyessä. Kokemäenjokilaakson alueella ja laajemmin Satakunnassa vihreän siirtymän mukaisia hankkeita on merkittävä määrä eri suunnittelu- ja toteutusvaiheissa. Suomen mittakaavassa tarkasteltuna vihreän siirtymän hankkeet ovat levittäytyneet valtaosin Suomen rannikkoalueille, Etelä- ja Länsi-Suomeen (ks. kuva 3).

Kuva 3. Olemassa olevat vihreän siirtymän mukaisten hankkeiden keskittymät⁷

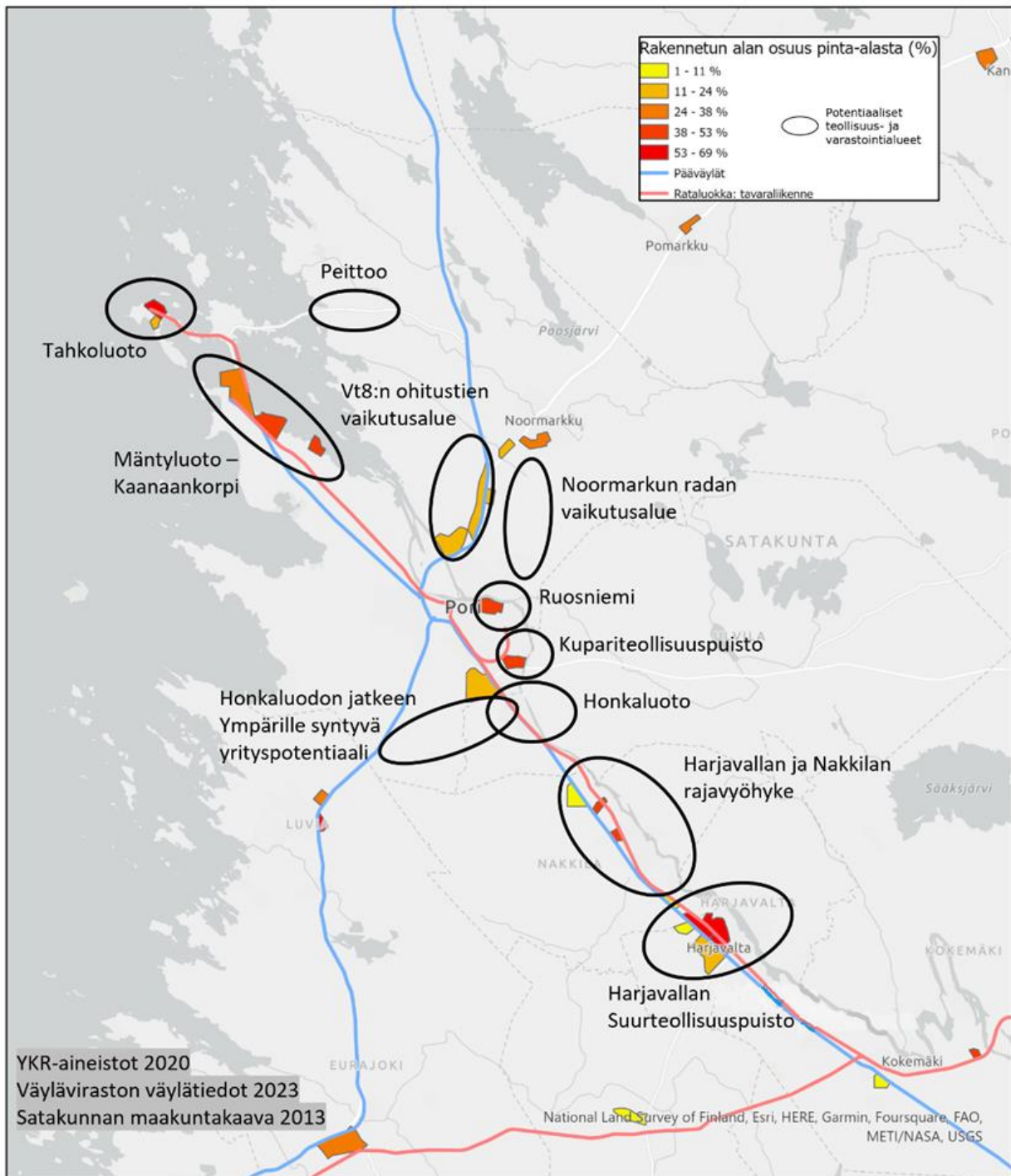
5.1. Suositus: Uusiutuvan energian tuotantoa tulisi tilastoida

Tilastointia uusiutuvan energian tuotannosta kunnittain ei ollut saatavilla. Asiaa selvitettiin Satakunnan ELY-keskuksesta, Satakuntaliitosta, Tilastokeskuksesta ja Energiavirastosta. Haastattelujen ja työpajaan osallistuneiden mukaan teollisten uusiutuvan energiatarpeen suhteen Kokemäenjokilaakson alueen tilanne on hyvä, sillä alueella tuotetaan energiaa ydin-, vesi-, tuuli- ja aurinkovoimalla. Merituuli- ja aurinkovoimahankkeita on rakenteilla ja suunnitteilla useita ja mittavasti alueella. Vedyn osalta alueella on merkittäviä hankkeita käynnissä ja suunnitteilla. Tilastointia uusiutuvan energian maakunnallisesta tuotannosta tulisi tehdä, jotta voitaisiin paremmin markkinoida teollisille toimijoille Kokemäenjokilaakson alueen uusiutuvan energian hyvää saatavuutta.

6 Teollisuuden saavutettavuus ja logistiikka tarkastelualueella

Satakunnan maakuntakaavassa on aluevarauksia erilaiselle teollisuudelle. Teollisuus- ja varastointialueiden merkinnällä on osoitettu alueita, joilla sijaitsee tai joihin voidaan sijoittaa seudullisesti, maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviä teollisuuslaitoksia ja -yrityksiä. Varatut teollisuus- ja varastoalueet ovat olemassa olevia tai sijainniltaan vähintään seudullisesti merkittäviä teollisuuden tuotanto- ja varastoalueita, jotka sijaitsevat varsinaisten taajamatoimintojen, työpaikka-alueiden tai palvelualueiden ulkopuolella. Aluevarauksissa on huomioitu myös toiminnassa olevien teollisuuslaitosten ja varastoalueiden laajentumismahdollisuudet (Satakunnan maakuntakaavan kaavaselostus 2013). Satakunnassa on parhaillaan käynnissä uuden maakuntakaavan laadintatyö. Tässä yhteydessä tarkastellaan muun muassa nykyisen maakuntakaavan toteutumisen seuranta sekä arvioidaan uusiutuvan energian aluevarauksia. Voimassa olevan maakuntakaavan teollisuus- ja varastointialueiden aluevaraukset on esitetty kuvassa 4. Lisäksi haastatteluissa ja työpajoissa seudulliset toimijat tunnistivat potentiaalisia uusia yritysalueita.

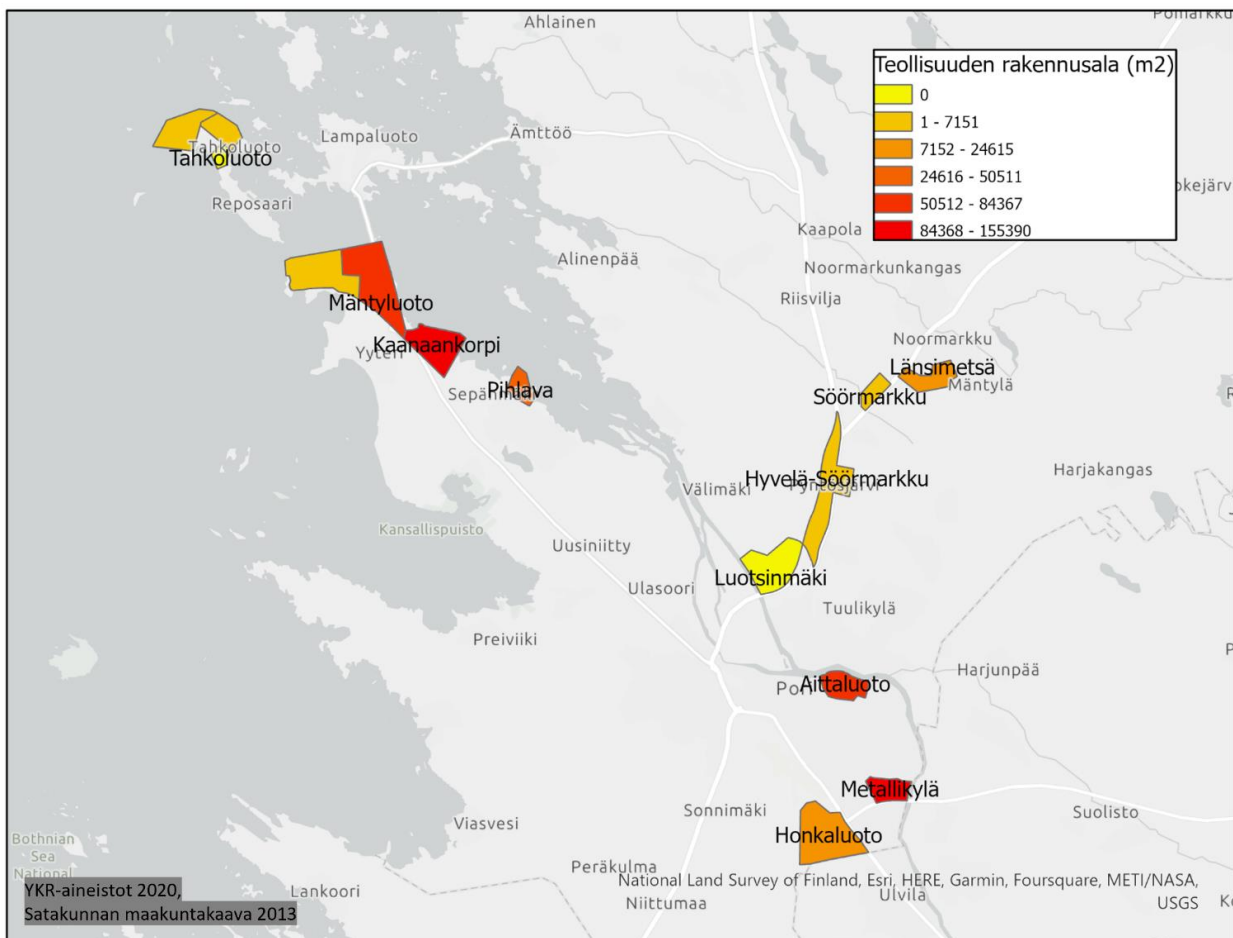
⁷ Suomen vihreät investoinnit: <https://ek.fi/tutkittua-tietoa/vihreat-investoinnit/>, luettu 17.5.2023

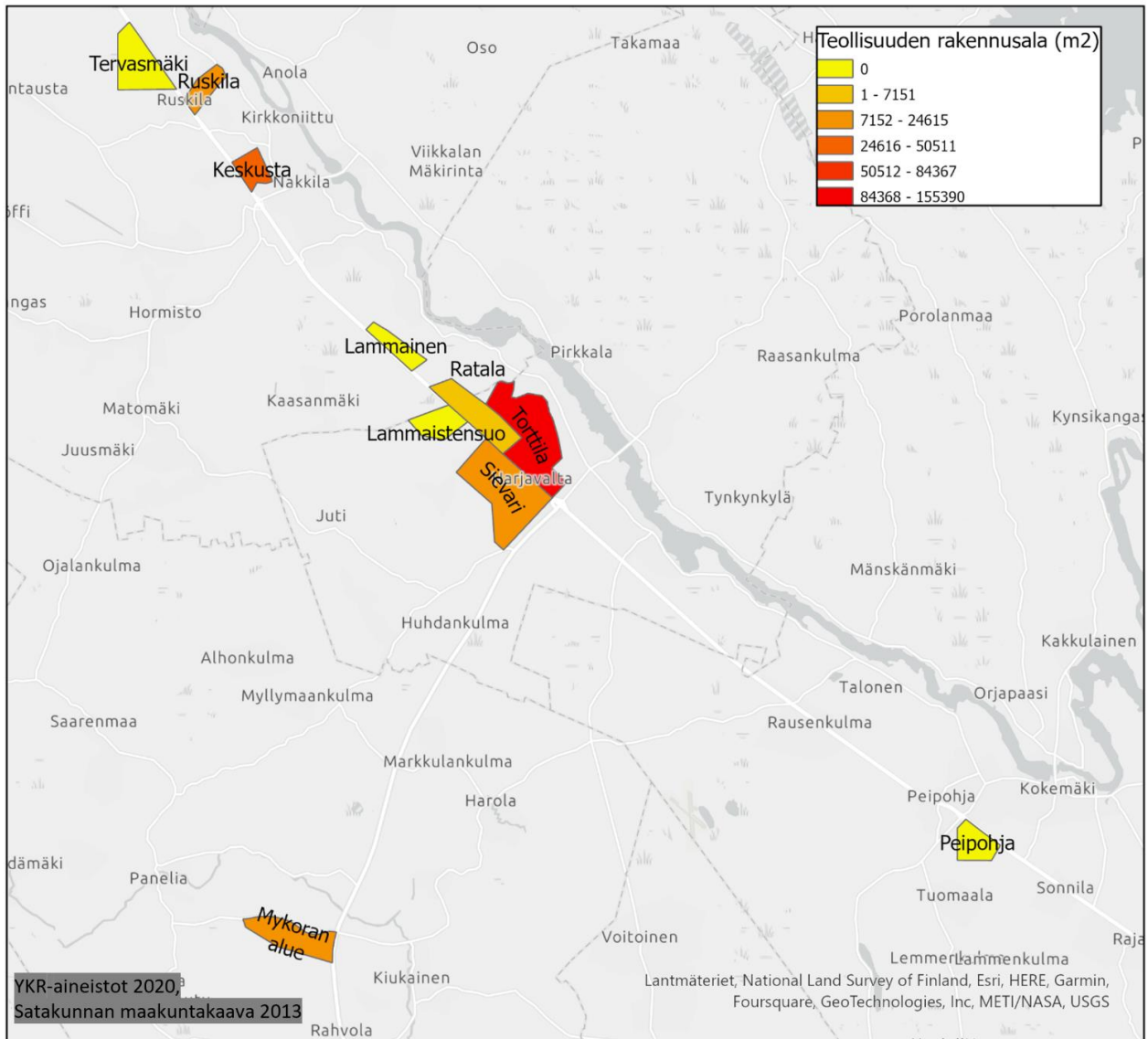
Kuva 4. Selvityksen toimijoiden tunnistetut potentiaaliset teollisuus- ja varastointialueet sekä rakennetun alan osuus teollisuuden kaavavarausalueiden pinta-alasta YKR-aineistoon perustuen.

Maakuntakaavassa esitetyillä alueilla on vaihtelevissa määrin toteutunutta teollista toimintaa. Pitkälle rakentuneita alueita on esimerkiksi Tahkoluodossa, Harjavalan suurteollisuuspuistossa sekä Porissa Aittaluodossa ja Metallikylässä (kuvat 5, 6 ja 7). YKR-aineiston mukaan

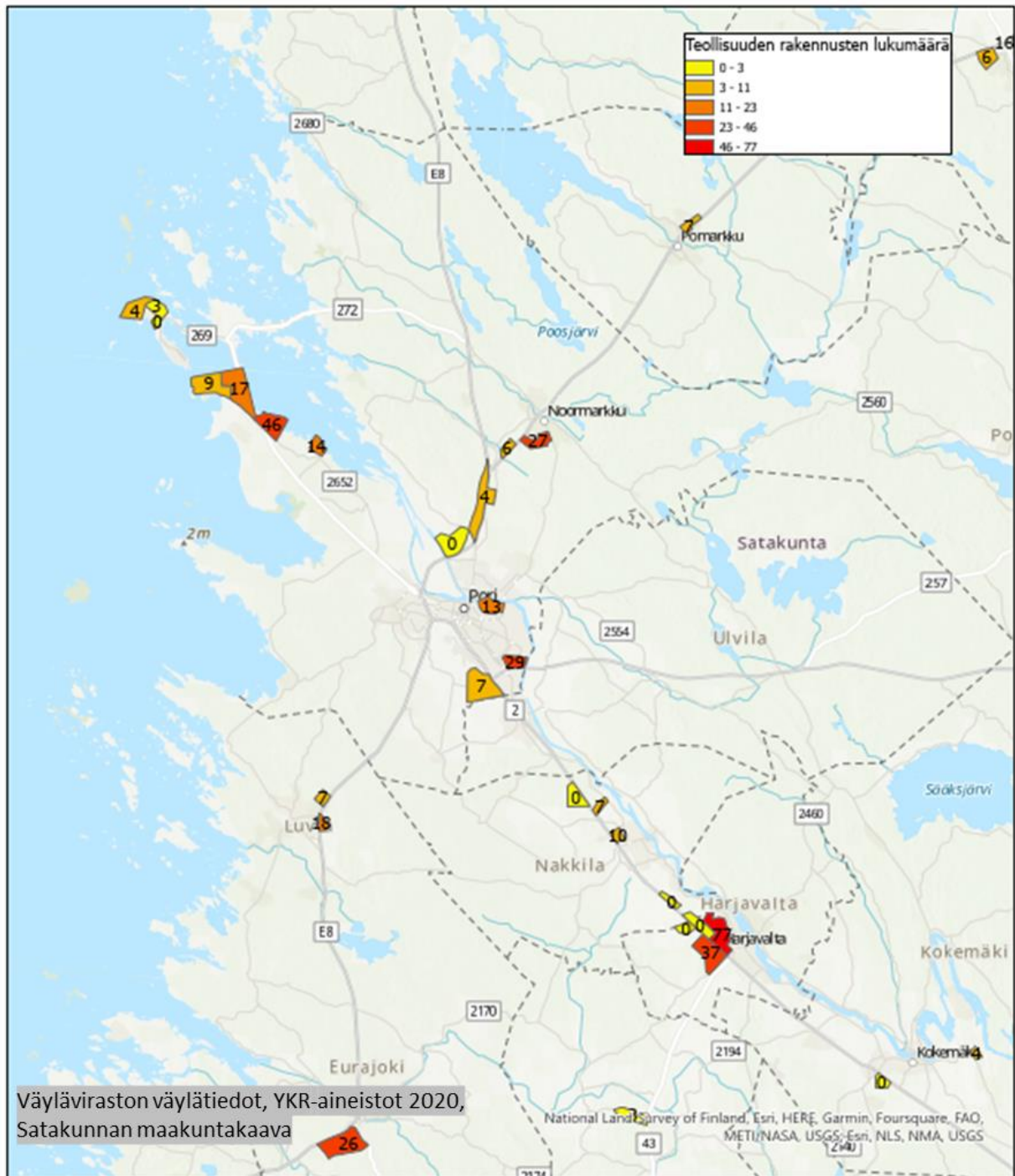
teollisuudelle soveltuvia osittain rakentumattomia alueita on esimerkiksi valtatie 8 varrella Porin keskustan pohjoispuolella (Luotsinmäki), valtatie 2 varrella Nakkilassa (Lammainen) sekä Harjavallan suurteollisuuspuiston liepeillä (Lammaistensuo) (kuvat 5 ja 6). Monilla maakuntakaavassa rajatuilla alueilla on myös varaa laajentaa toimintoja. Valtakunnallisista aineistoista (YKR, Corine Land Cover) nähdään sekä maankäytön tilanne että rakennusten kerrosala, joista voidaan päätellä sijoittumismahdollisuuksia kaavamerkintäalueille. Kattavat valtakunnalliset aineistot eivät kuitenkaan kuvaa tätä hetkeä, vaan tilastoinnissa on aina viive; saatavilla oleva maakuntatasoinen data ei tarjoa aivan ajantasaista näkymää maankäytön toteumaan.

Kuva 5. Teollisuuden toteutunut rakennusala maakuntakaavan teollisuus- ja satama-alueilla pohjoisella tarkastelualueella.

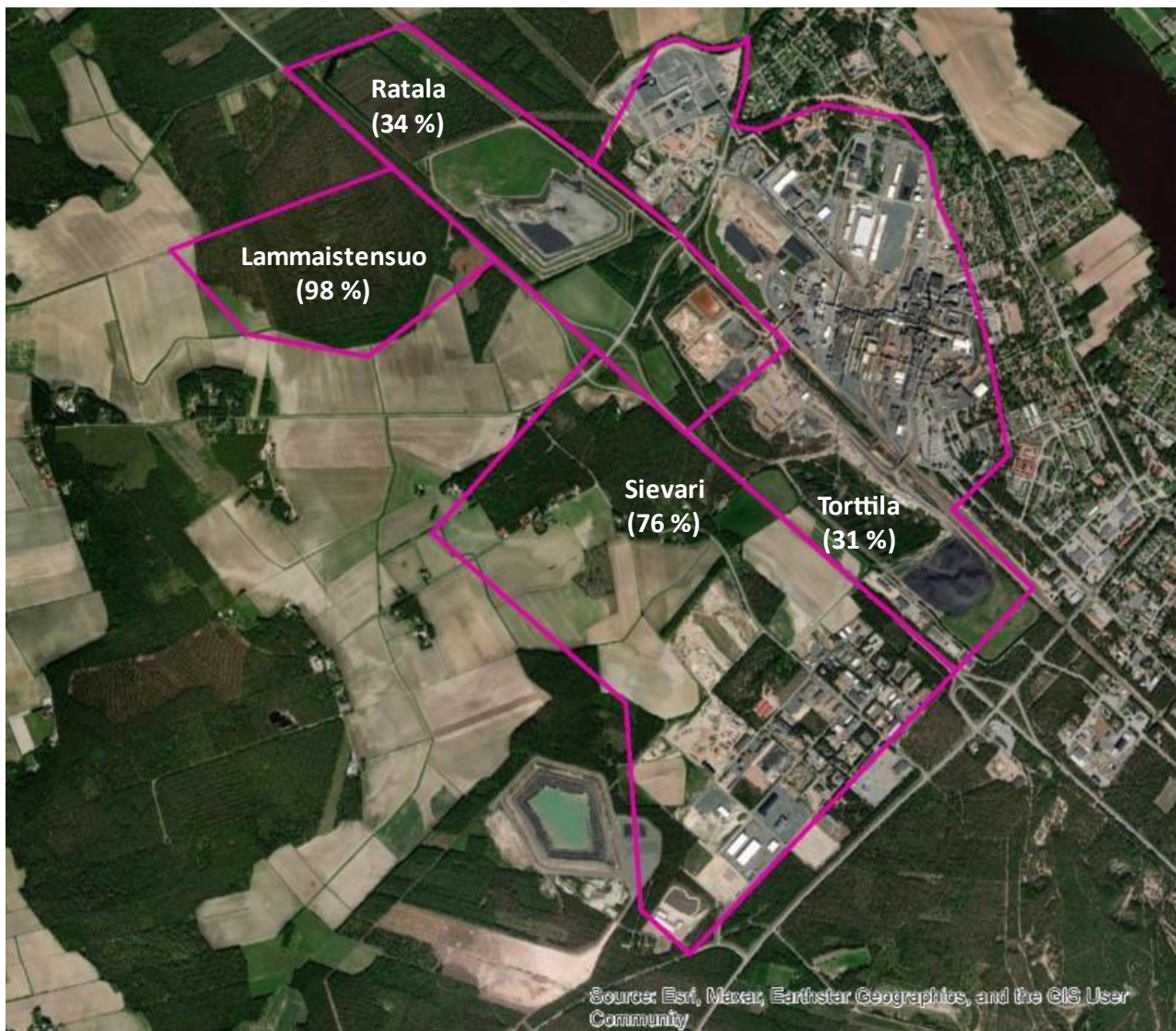

Kuva 6. Teollisuuden toteutunut rakennusala maakuntakaavan teollisuusalueilla eteläisellä tarkastelualueella.

Kuva 7. Teollisuuden rakennusten lukumäärä.

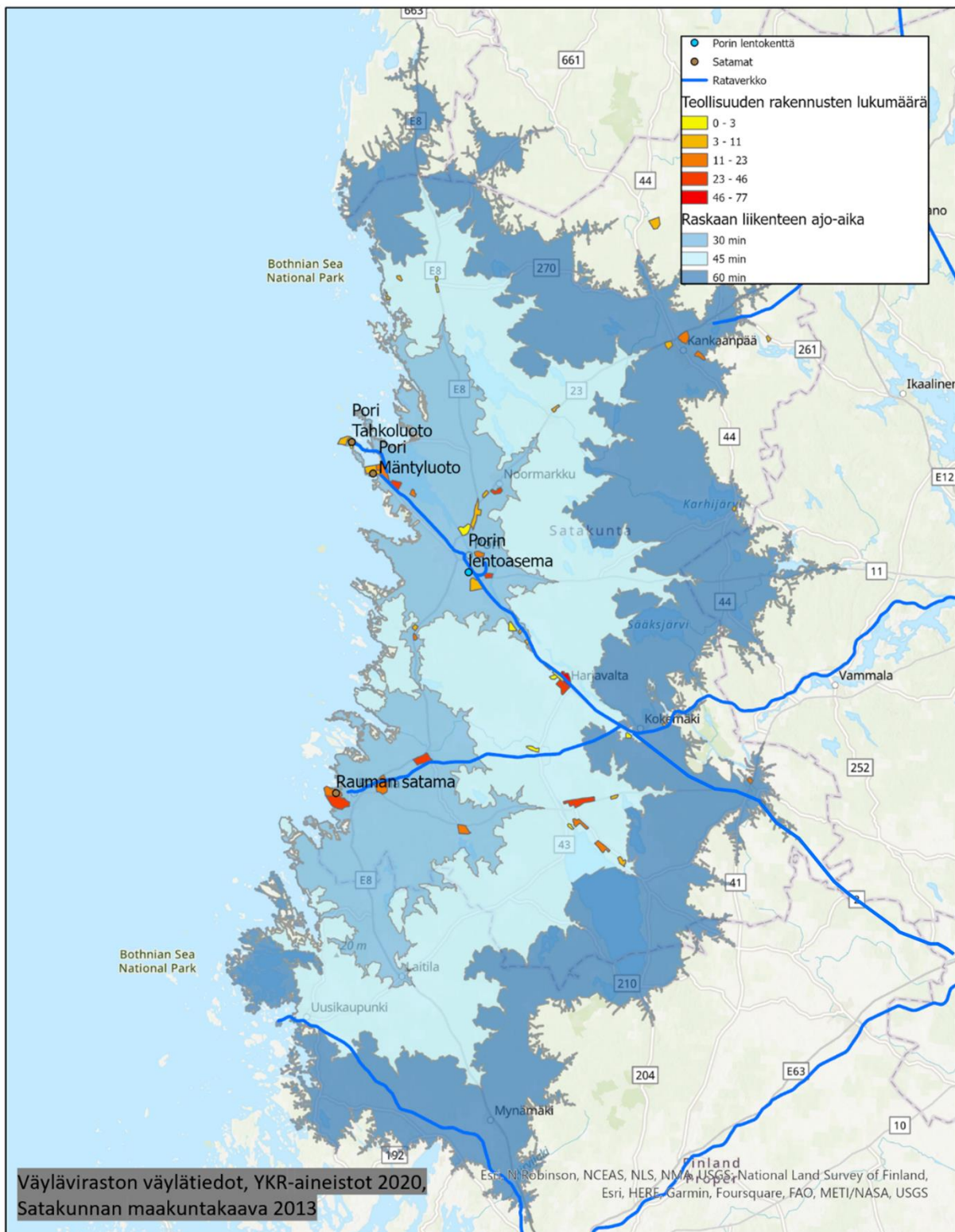
Maakuntakaavan varausalueilla on siis vielä rakentumatonta alaa. Alueet ovat sijainniltaan tavaraliikenteen näkökulmasta hyvin saavutettavia. Alueilla, joilla on jo teollista toimintaa, on oletettavasti myös valmista infrastruktuuria ja kunnallistekniikkaa, jolloin teollisten toimintojen laajentaminen näillä alueilla vaatii vähemmän niiden rakentamista.

Kuva 8. Esimerkki Harjavalan teollisuusalueiden rakentamattoman alueen määrästä perustuen YKR-ruutujen Corine Land Cover -maanpeitetietoon. Rakentamattoman alueen osuus alueen pinta-alasta suluissa alueen nimen alla.

Kokemäenjokilaakson alue on logistisesti hyvin saavutettava sekä sisämarkkinoiden kannalta, että globaalisti satamien ja lentokentän kautta. Alueiden saavutettavuutta tarkasteltiin raskaan liikenteen ajoaikavyöhykkeiden avulla. Valtaosa mahdollisista alueista sijaitsee korkeintaan 45 minuutin ajomatkan päässä lähimmästä satamasta (kts. kuva 9). Rautatieyhteys on saatavilla Harjavalan suurteollisuuspuistoon, Tahkoluotoon ja Mäntyluotoon sekä Porin keskustan alueelle

ja Ruosniemen suuntaan. Ruosniemestä eteenpäin rata jatkuu kohti Niinisaloa, mutta yhteysväli Ruosniemi–Niinisalo on nykyään liikenteeltä suljettu.

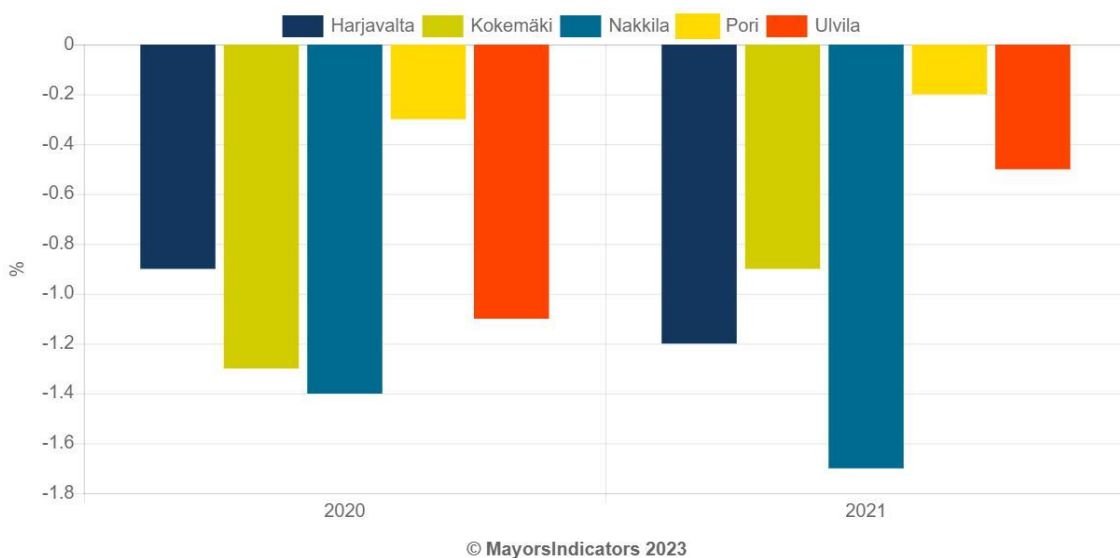
Kuva 9. Raskaan liikenteen ajoaikavyöhykkeet Porin ja Rauman satamista.

6.1 Suositus: Saavutettavimpia alueita tulisi priorisoida

Kokemäenjokilaakson alueen saavutettavuus on nykyisellään erittäin hyvällä tasolla johtuen rautatieyhteydestä, lentokentästä, satamista ja maantieyhteyksistä. Teollisten toimijoiden kannalta satamien läheiset sijainnit ovat optimaalisimpia, sillä vihreän siirtymän teollisuuden alat vaativat yleensä merikuljetuksia raaka-aineiden tai suurten komponenttien kuljetusten suhteen. Kuten nykyinen teollinen sijoittuminen osoittaa (kuva 9.) saavutettavuuden kannalta optimaalisinta sijoittautua Kokemäenjokilaakson teollisuusalueelle saavutettavuusvyöhykkeelle 30–45 min, eikä muodostaa uusia teollisuusalueita.

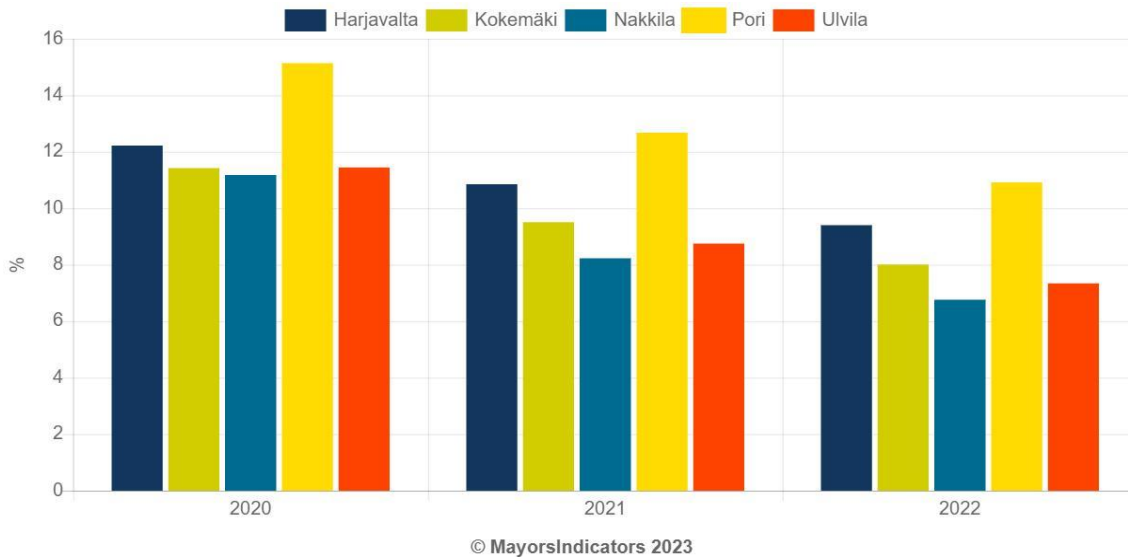
Teollisuudelle varattujen alueiden toimivista kuljetusyhteyksistä pitää huolehtia jatkossakin esimerkiksi huolehtimalla toimivista ja turvallisista liikenneyhteyksistä ja liittymistä teollisuusalueilta valtateille ja rataverkolle. Valtatieyhteyksien ja rataverkon kehittämistä tulee aktiivisesti edistää yhteistyössä kuntien, maakunnan ja valtion kanssa.

7 Väestö, työvoima ja koulutus

Kuva 10. Kuntien välinen nettomuutto (%) vuosina 2020 ja 2021.

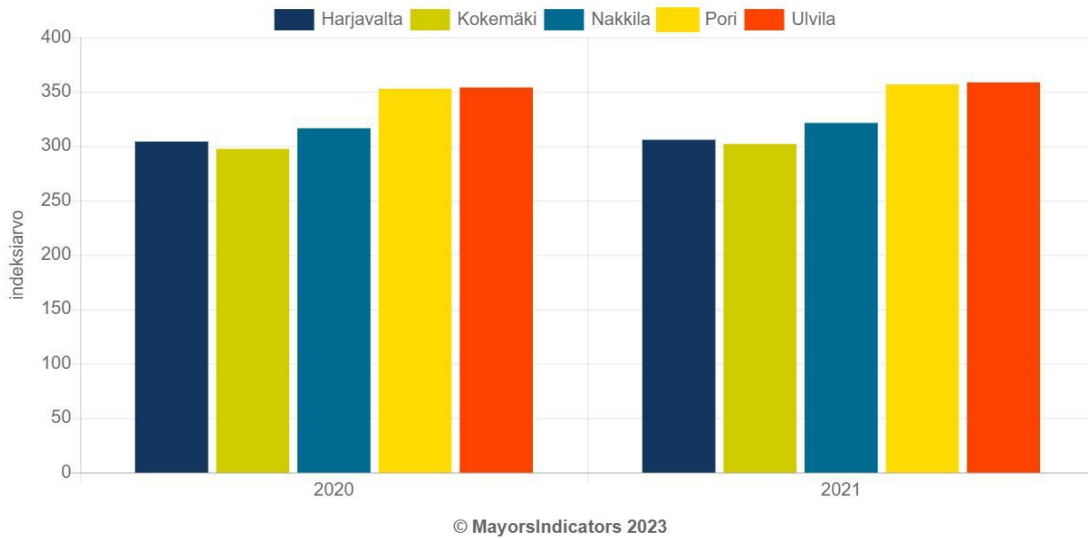
Kuntien nettomuutto Kokemäenjokilaakson kunnissa on hyvin vahvasti negatiivinen. Kokemäenjokilaakson alueelle sijoittumista harkitseville yrityksille pitkään jatkuva negatiivinen nettomuutto näyttäytyy ei-toivottavana esimerkiksi työvoiman saatavuuden kannalta.

Kuva 11. Kokemäenjokilaakson kuntien työttömyysasteet (%) 2020–2022.

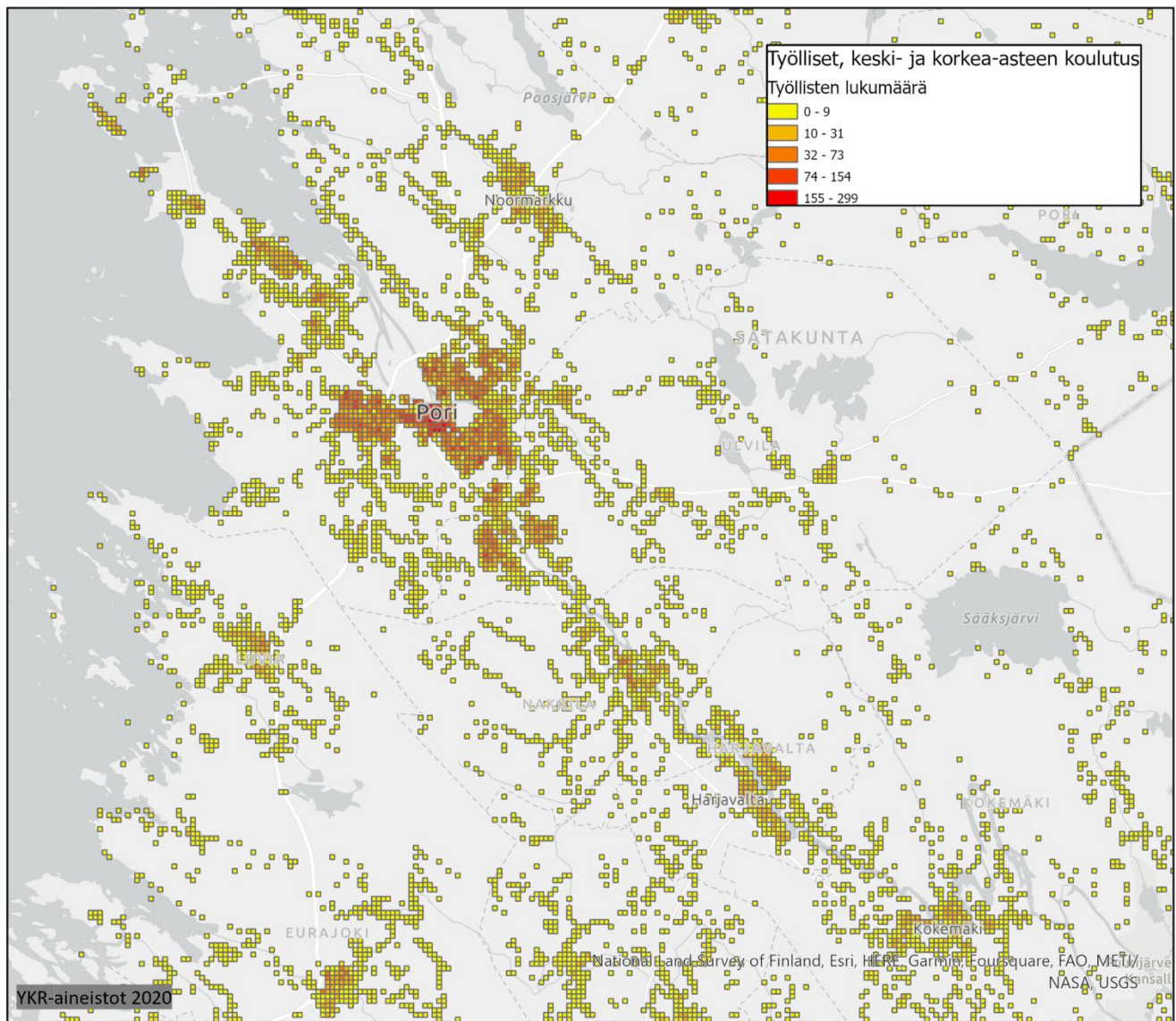
Kokemäenjokilaakson alueella kuntien työttömyysaste on vähentynyt tarkastelujaksolla 2020–2022, mutta yhä työttömyyttä on Suomen keskiarvoon (2022 6,4 %) nähden esimerkiksi Porissa lähes kaksinkertainen määrä, noin 11 %. Vihreään siirtymään panostamalla on mahdollista edistää työllisyyttä ja kestävää talouskasvua Kokemäenjokilaakson kunnissa. Uudet työpaikat voisivat parantaa myös negatiivista nettomuuttoa alueen kunnissa ja siten lisätä alueen elinvoimaisuutta.

Hankkeen toimijat arvioivat työvoimaa seudulla olevan saatavilla verrattain hyvin, joskin tietyistä ammattiryhmistä on havaittavissa vajetta, kuten esimerkiksi korkeasti koulutetuista asiantuntijoista, työnjohtajista ja esihenkilöistä. Myös vähemmän koulutetusta työvoimasta, kuten erilaisiin teollisuuden tehtäviin sijoittuvista työntekijöistä, esimerkiksi teollisuuden prosessityöntekijöistä on puutteita. Seudulla koulutetaan teollisuuden tarpeisiin työvoimaa toisella asteella, että myös korkeakouluissa (Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Porin yliopistokeskus). Työvoiman saatavuutta helpottaa toisaalta seudun lyhyet pendelöintimatkat. Myös kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on hyvällä tasolla, joskin paikallisia puutteita arveltiin olevan etenkin seudun pienempien kuntien laadukkaiden vuokra-asuntojen saatavuuteen ja lyhytaikaiseen majoitukseen liittyen.

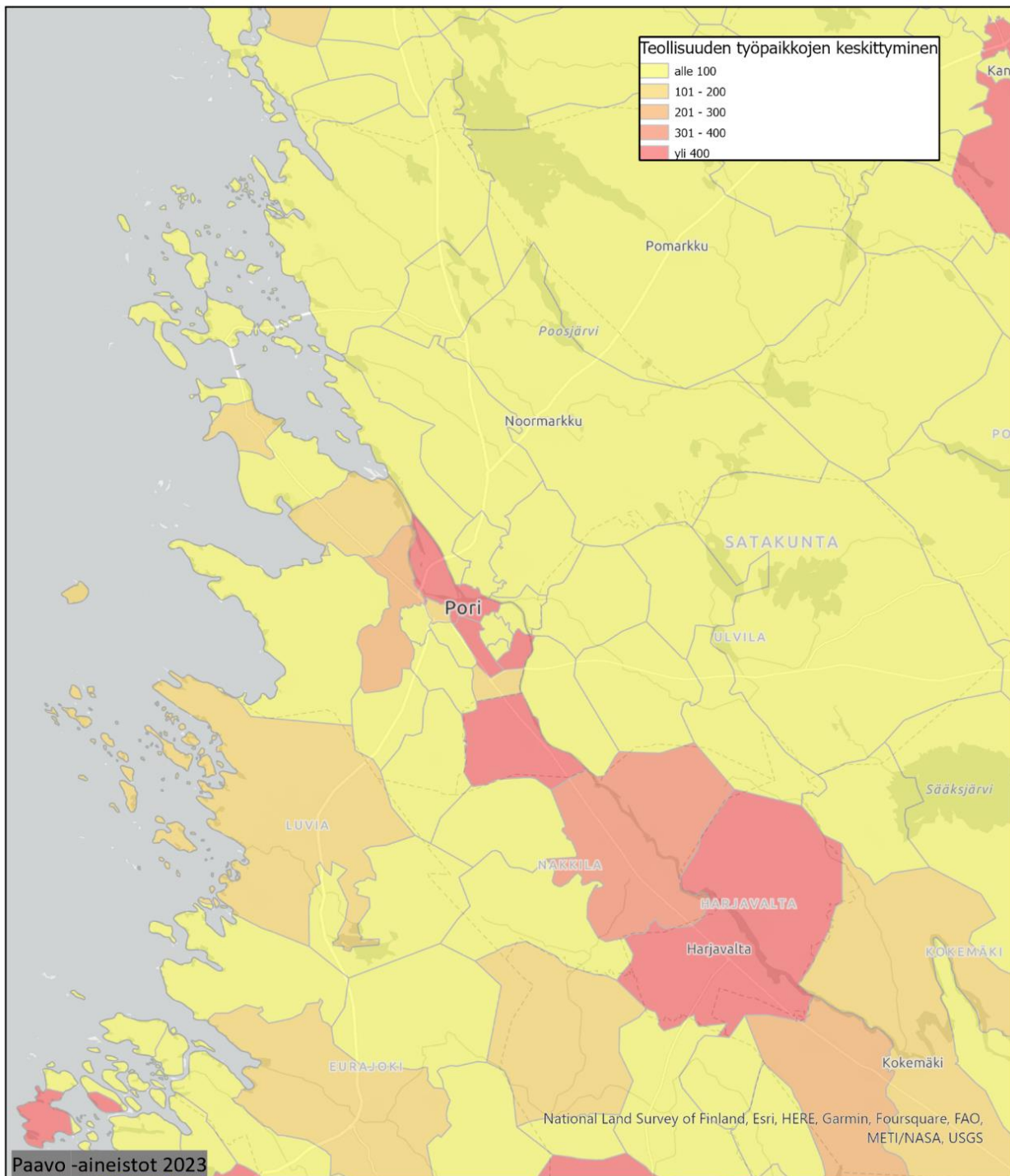

Kuva 12. koulutustasoindeksi Kokemäenjokilaakson kunnissa.

Koulutustasoindeksi kuvaa perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräistä pituutta henkeä kohti. Esimerkiksi koulutustasoindeksi 304 osoittaa, että teoreettinen koulutusaika on noin 3 vuotta henkeä kohti. Väestön koulutustasoa mitattaessa perusjoukkona käytetään tavallisesti 20 vuotta täyttänyttä väestöä. Kokemäenjokilaakson alueella perusasteen jälkeisen korkeamman koulutuksen keskimääräinen pituus henkeä kohti vaihtelee indeksiarvojen välillä 300–350. Vertailun vuoksi esimerkiksi Seinäjoella indeksi on 395 ja Joensuussa 400.

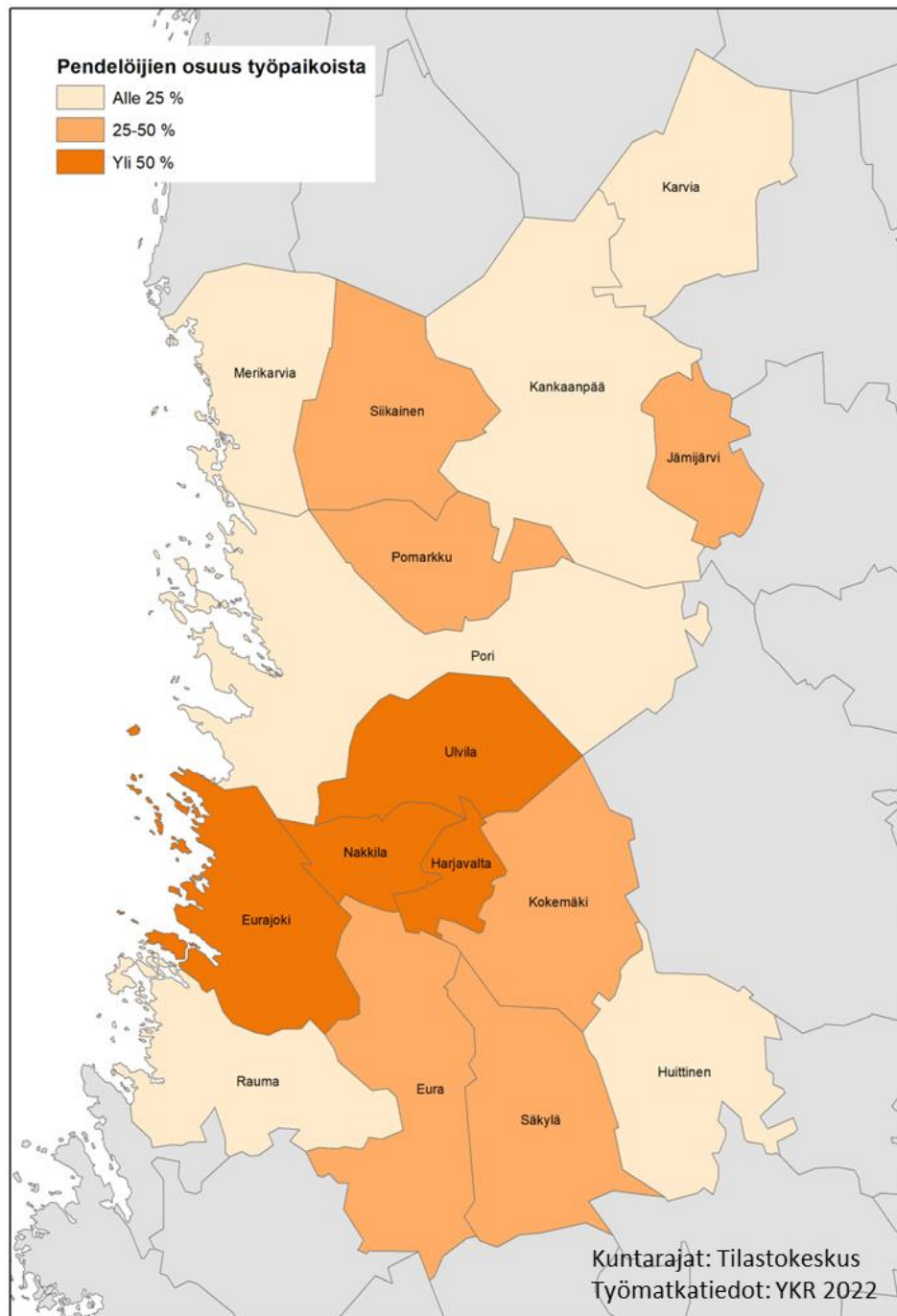
Kuva 13. Keski- ja korkea-asteen koulutuksen saaneen työvoiman sijoittuminen

Kuva 14. Teollisuuden työpaikkojen jakautuminen postinumeroalueittain Kokemäenjokilaakson alueella.

Kokemäenjokilaakson keski- ja korkeakoulutettu väestö on keskittynyt lähinnä Poriin ja pienemmissä määrin seudun muihin kuntiin (kuva 13). Teollisuuden työpaikat sijaitsevat merkittävässä määrin teollisuusalueiden ja -keskittymien läheisyydessä valtatie 2 varrella Porissa

Harjavallassa ja Nakkilassa (kuva 14). E8-tien varrelle teollisuuden työpaikkoja on keskittynyt huomattavasti vähemmän. YKR-aineiston työmatkatietojen mukaan Porissa asuvista valtaosa (82 %) käy Porissa töissä. Lisäksi Porista pendelöidään seuraavaksi eniten Ulvilaan, Harjavaltaan, Raumalle ja Eurajoelle. Suurin osuus työpaikoille muista kunnista pendelöijiiä on Harjavallassa, jossa 59 % kunnan työpaikoista tekijä asuu muualla kuin Harjavallassa. Suuri pendelöijien osuus on myös Ulvilassa (57 %), Eurajoella (55 %) ja Nakkilassa (52 %) (kuva 15).

Kuva 15. Pendelöijien osuus työpaikoista.

7.1 Suositus: Työvoiman saatavuutta on lisättävä ja vihreään siirtymään koulutettava

Työvoiman saatavuuden kannalta sekä Kokemäenjokilaakson alueella, että laajemmin Satakunnan alueella, tulisi tehdä konkreettisia toimia, joilla työvoiman saatavuutta parannetaan. Osa toimista koskee parlamentaarista päätöksentekoa. Tällaisia ovat esimerkiksi työvoiman saatavuusharkintaan ehdotetut muutokset, joita on ehdotettu työvoiman saatavuuden ja liikkuvuuden ratkaisuin. Saatavuusharkinnalla tarkoitetaan käytäntöä, jossa ennen EU:n/ETA-maiden ulkopuolisen työvoiman oleskeluluvan myöntämistä selvitetään, onko työmarkkinoilla Suomessa tai EU-alueella sillä hetkellä saatavilla sopivaa työvoimaa kyseiseen tehtävään. Mikäli Suomesta tai EU- tai ETA-alueelta työvoimaa kyseiseen tehtävään on saatavilla, oleskelulupaa ei myönnetä. Saatavuusharkintaa ollaan mahdollisesti uudelleentarkastelemassa, kun TE-palvelut siirtyvät kunnille vuonna 2025.⁸

Työvoiman saatavuuden ja koulutustason nostamisen kannalta Kokemäenjokilaakson ja Satakunnan merkittävänä haastena tunnistetaan oman yliopiston puute. Porissa sijaitsevat kuitenkin korkeakouluopetusta tarjoavat Porin yliopistokeskus ja Satakunnan ammattikorkeakoulu. Molemmissa harjoitetaan myös tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Vihreä siirtymä synnyttää uusia osaamistarpeita eri koulutusasteen saaneille ihmisille. Vihreän siirtymän potentiaalia on arvioitu maakunnittain Valtioneuvoston selvityksessä (2023).⁹ Satakunnan potentiaali on maakuntien keskitasoa, joskin selvityksessä mainitaan, että erityisen suurta potentiaali on energiajärjestelmän murroksen saralla eli esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoiman sekä vetytalouden aloilla. Samalla selvityksessä todetaan, että vihreä siirtymä koettelee eniten niin sanottuja ruskeita aloja eli energiasektoria, teollisuutta, maataloutta ja liikennettä. Näistä syistä vihreän siirtymän mukaisia koulutustarpeita tulisi kehittää monipuolisesti alueella.

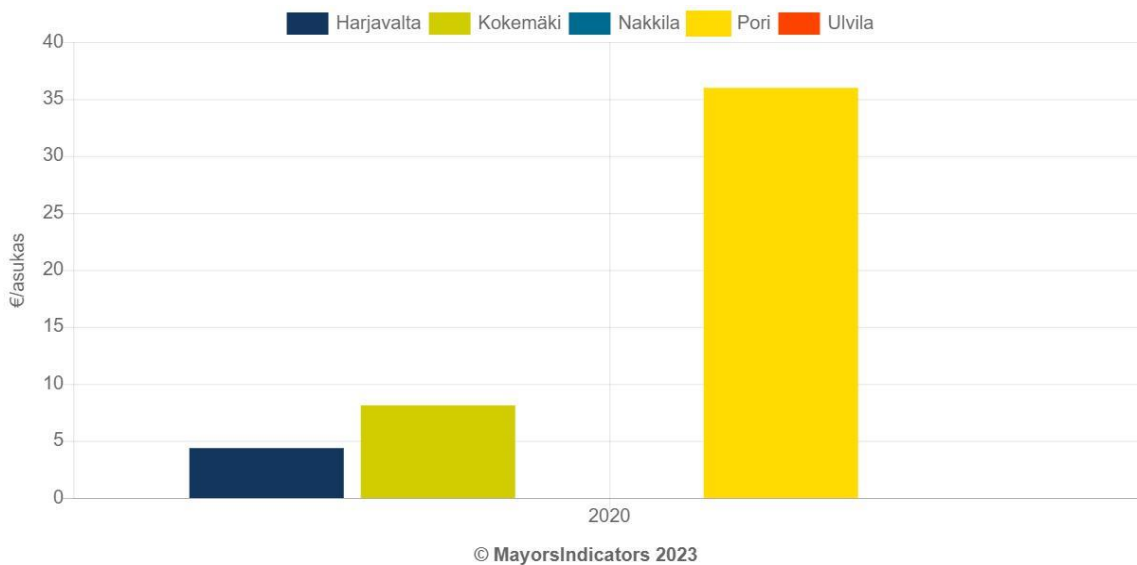
8 Kuntien viihtyisyys ja elinvoima kilpailutekijänä

Selvityshankkeessa tunnistettiin kuntien vetovoimaisuutta koskevia kehittämistarpeita, jotka koskevat etenkin kuntien viihtyisyyttä ja elinvoimaisuutta. Vihreän siirtymän yritysten kannalta kaupunki- ja kuntakeskustojen yleiseen viihtyisyyteen, laadukkaaseen kaupunkikuvaan ja monipuoliseen sekä riittävään palvelutarjontaan tulisi panostaa. Näillä tekijöillä on merkittävä vaikutus muun muassa alueelliseen vetovoimaan ja työvoiman houkutteluun alueelle. Myös kuntiin liitetyt imago- ja mielikuvakysymykset vaikuttavat merkittävästi ihmisten muuttohalukkuuteen seudulle. Uusien yritysten ja toimijoiden tavoittelu alueelle sekä edellä mainittujen vetovoimatekijöiden parantaminen koskettaa kaikkia tarkastelualueen kuntia. Erityisesti asiantuntijapainotteiset yritykset korostavat sijoittumispäätöksessä työntekijöiden viihtyisyyteen, palvelutarjontaan sekä asuin- ja elinympäristöjen mielikuviin liitettyjä tekijöitä.

⁸ Saatavuusharkinnan alueellinen kokeilu (2023) <https://tem.fi/-/tulokset-saatavuusharkinnan-alueellisesta-kokeilusta-valmistuivat>

⁹ Vihreän siirtymän vaikutukset työmarkkinoille ja ammattirakenteeseen (2023) https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164873/VN_Selvitys_2023_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=29&zoom=100,0,0

Selvityshankkeessa eräs haastateltu yritystoimija mainitsi mm. modernien ja viihtyisällä kaupunkikeskustan alueella sijaitsevien toimitilojen merkittäväksi puutteeksi. On kuitenkin huomioitava, että Porin kaupunki on investoinut viime vuosina puistojen ja yleisten alueiden kehittämiseen, 36 € asukasta kohden vuodessa (kts. kuva 16). Vertailun vuoksi esimerkiksi Lahti, Joensuu, Seinäjoki, Vaasa ja Hämeenlinnan ovat kaikki investoineet viime vuosina selkeästi vähemmän puistoihin ja yleisiin alueisiin. Harjavallan ja Kokemäen investoinnit olivat verrattain matalia. Nakkilan ja Ulvilan osilta tilastoja ei ollut saatavilla.

Kuva 16. Investoinnit puistoihin ja yleisiin alueisiin vuonna 2020.

8.1 Suositus: Viihtyisiin sijoittautumisympäristöihin tulee panostaa

Toimijoiden mukaan työvoiman saatavuuden kannalta seudun viihtyisyys, asenneilmapiiri, imago ja mielikuva ovat yrityksen sijoittumisen kannalta merkityksellisiä. Viihtyisillä asuin- ja elinympäristöillä luodaan erityisesti asiantuntijapainotteisille teollisuustoimijoille houkuttelevampia liiketoimintaympäristöjä. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi myös esimerkiksi kulttuuritarjonta, liikunta-, lähimatkailu ja virkistysmahdollisuudet edistävät työvoiman saatavuutta. Asiantuntijavetoiset yritykset luovat kaupunkiympäristöön myös teollisuuden ulkopuolelle työllistäviä vaikutuksia erilaisten tukipalveluiden ja esimerkiksi lounasravintoloiden osalta. Myös esimerkiksi joukkoliikenteeseen sekä moniin muihin näennäisesti yritysten sijoittumisen kannalta 'ulkokehällä' oleviin elinvoimaa lisääviin tekijöihin kannattaa panostaa, sillä nämä tekijät ovat Kokemäenjokilaakson laajan veto- ja pitovoiman kannalta oleellisia. Erityisesti edellä mainittujen tekijöiden merkitys korostuu keskusta-alueella Porin kannalta, sillä Kokemäenjokilaakson pienempien kuntien työntekijät hyödyntävät suuremman kaupungin palvelutarjontaa monin osin. Kattavampi näkemys kuntien viihtyisyyteen vaikuttavista tekijöistä tulisi kysyä kohdennetusti esimerkiksi kuntien suurimpien teollisuuden alojen työllistäjien kautta – täten saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa työntekijöiden viihtyvyydestä ja palvelutarpeista.

9 Kuntien maankäytön suunnittelu

Selvityshankkeessa tunnistettiin kuntien maankäytön suunnittelulla ja siihen liittyvillä käytännöillä olevan suuri vaikutus teollisten toimijoiden sijoittumispäätöksiin. Haastatteluihin osallistuneet yritykset pitivät pääpiirteissään kuntien maankäytön suunnittelua toimivana ja palveluprosesseja sujuvina. Haastatellut kunnat mainitsivat haasteelliseksi erityisesti pienten kuntien kaavoituksen resursoinnin. Tämä vaikuttaa muun muassa kaavoitusprosessien pitkittymiseen. Selvityshankkeen toimijat ehdottivat kaavoituslupauksen antamista kaavahankkeen osallisille. Tämä toisi tavoitteellisuutta ja läpinäkyvyyttä kaavoitusprosessiin. Yleisesti haastatellut yritykset mainitsivat Kokemäenjokilaakson kuntien toiminnan hyvin ennakoitavana ja yhteistyöhalukkaana yritysten kaavoitus- ja sijoittumisprosesseissa.

Selvityksessä kuitenkin havaittiin se, että alueen kunnat tekevät maankäytön suunnittelua pääosin yksin ja omista lähtökohdistaan, eikä yhteisiä yli kuntarajojen tai seudun kattavia strategisia maankäytön suunnitelmia tai käytäntöjä laajassa mittakaavassa juuri ole. Suomen alueidenkäyttöjärjestelmä koostuu kolmiportaisesta suunnittelutasosta, jossa maankäytön suunnittelua tehdään maakuntakaava-, yleiskaava-, ja asemakaavatasolla. Laki ei suoraan edellytä seudullista maankäytön suunnittelua, mutta useat kunnat ja kaupunkiseudut toteuttavat sitä kuitenkin. Paikoin seudullisen suunnittelun määrä on vähäistä ja yhteistyöhalukkuus heikompaa. Jatkossa muun muassa globaali kilpailu vihreän siirtymän teollisuuden investoinneista edellyttää pieniltä seuduilta laajamittaista, kuntarajat ylittävää yhteistyötä. Kokoluokaltaan merkittävät vihreän siirtymän hankkeet kytkevät laajasti seudun kuntia yhteen pitkien arvoketjujen kautta, jolloin alueen kaikki kunnat hyötyvät suurista hankkeista.

Kehittämistarpeiksi tunnistettiin myös kuntien systemaattinen ja pitkäjänteinen maapolitiikka käytäntöineen. Lisäksi tunnistettiin vihreän siirtymän toimijoiden priorisoinnin tarve vielä nykyistä vahvemmin, sillä riskinä on, että strategisesti merkittäviä maa-alueita ja tontteja ei ole riittävästi käytettävissä tai vapaana vihreää siirtymää edistävälle investointihankkeille.

9.1 Suositus: Tarve seudulliselle ja strategiselle maankäytön suunnittelulle

Hankkeen tulosten perusteella tunnistettiin selkeä tarve seudulliselle yhteistyölle julkisen hallinnon eri toimialoilla. Hankkeen keskeinen suositus liittyykin seudullisen suunnittelun ja yhteistyön lisäämiseen Kokemäenjokilaakson kuntien kesken. Konkreettisesti seudullinen suunnittelu ja yhteistyö kuntien kesken voisi näyttäytyä esimerkiksi yhteisinä kaavahankkeina, kaavoituksen yhteisinä henkilöresursseina ja asiantuntijasparrausapuna.

Esimerkiksi Tampereen seudulla kuntien seututasoista yhteistyötä edistetään kuntien yhteisesti omistaman seututoimiston kautta. Toimisto sijaitsee Tampereella ja se on kuntayhtymäpohjainen. Seututoimiston kautta jäsenytävän suunnittelun tavoitteena olisi yhteisesti muotoutuva seututason maankäytön suunnittelu, joka olisi luonteeltaan strategista ja pitkäjänteistä. Suunnittelu perustuisi reagoinnin sijaan varautumiseen ja ennakointiin. Seutusunnittelulla voitaisiin varautua paremmin teollisen vihreän siirtymän mittavan kokoluokan investointien houkutteluun ja suunnitteluprosesseihin. Porin seudulla aiemmin valmisteltuja

kaupunkiseutusuunnitelmaa (valmistunut 2008) ja rakennemallityötä (valmistunut 2020) voitaisiin jatkaa seututoimiston kautta. Myös esimerkiksi merkittävien liikennehankkeiden valmistelu voisi helpottua yhteisten suunnittelukäytäntöjen avulla.

Kokemäenjokilaakson alueen toimijat tunnistivat tarvetta myös maankäytön suunnittelun ”valmiustason nostamiselle”. Tällä tarkoitetaan kaavoituksen etupainotteisuutta ja ennakoivuutta. Myös kaava- ja tonttivarannon riittävyyttä osassa kuntia tulisi tarkastaa vastaamaan paremmin tulevaisuuden tarpeita. Lisäksi hankkeen aluetoimijat toivat esiin tarpeen niin sanotulle kaavoituslupaukselle, jossa annettaisiin kaavan valmistumiselle jokin enimmäisaikaraja. Tämä on käytännössä haasteellista toteuttaa hyvin erityyppisten kaavoitustilanteiden, selvitystarpeiden ja muiden reunaehtojen vuoksi.

10 Kuntien yritys- ja sijoittautumispalvelut

Maankäytön suunnittelun lisäksi yritys- ja sijoittautumispalveluita voitaisiin tuottaa yhdessä. Kuten maankäytön suunnittelussa, yrityksille suunnattavia palveluita tuotetaan kunnissa yksin eikä yhteisiä käytäntöjä ja tapoja ole. Yrityksille suunnatun sijoittautumispalveluprosessin ja palveluketjun kehittäminen auttaisi kuntia vastaamaan paremmin yritysten erilaisiin tarpeisiin. Kuntien yhtenäisten palvelujen ja käytäntöjen avulla voitaisiin saada tuotettua laadukkaampia ja yhdenmukaisempia palveluita. Keskitetty palvelumalli tuottaisi yritysten sijoittautumisesta ja palvelutarpeista tietoa kohdennetusti yhdelle tai rajatulle määrälle toimijoita, jolloin yritysten tarvitsemista palveluista voitaisiin kehittää laadukkaampia.

10.1 Suositus: Elinkeinoyhtiö tuottamassa yritys- ja sijoittautumispalveluita

Kuntien tarjoamia yritys- ja sijoittautumispalveluita-, prosesseja ja -käytäntöjä tulisi kehittää laajasti. Erityisesti paikallisen elinkeinoyhtiön Prizztech Oy:tä voitaisiin hyödyntää kuntien yhteisenä resurssina vielä nykyistä laajemmin. Elinkeinoyhtiö on luonteva toimija yritysten ja julkisen hallinnon välillä. Yritysten sijoittumiset ja vihreä siirtymä synnyttää monenlaisia palvelutarpeita alueen kunnille, jolloin yhteisen elinkeinoyhtiön resurssien hyödyntäminen voisi helpottaa laadukkaan palvelutarjonnan järjestämisessä.

Elinkeinoyhtiö voisi toimia yritys- ja sijoittautumispalveluiden yhteisenä koordinoijana ja se voisi tarjota erilaisia tuki- ja selvityspalveluita sekä markkinointimateriaaleja eri kielillä, mikä on havaittu nykyisellään keskeisenä sijoittautumista koskevien palveluiden puutteena. Vihreän siirtymän vauhdittamiseksi Prizztechissä voitaisiin myös asettaa etusijalle toimijat, jotka edistävät monipuolisesti vihreän siirtymän tavoitteita.

Yksi keskeinen kehitystarve hankkeessa liittyi saatavilla olevien yritystonttien markkinointiin. Nykyisellään yritystontteja ei ole listattuna erillisessä palvelussa. Esimerkiksi Kotka-Haminan seudulla toimiva elinkeinoyhtiö Cursor listaa kaikki saatavilla olevat yritystontit sivuillaan. Myös kaavoituksen, toimitilojen ja erilaisten lupaprosessien suhteen Prizztech voisi auttaa yrityksiä. Lisäksi Prizztech voisi tarjota toimijoille apua rahoituksen ja rekrytointien suhteen. Yritysten koulu- ja oppilaitosyhteistyön sekä esimerkiksi jatko- ja täydennyskoulutustarpeissa Prizztech

voisi toimia myös keskeisessä roolissa.

Prizztechin hyödyntäminen laajasti Kokemäenjokilaakson ja Porin seudulla voi edellyttää omistajien vuosimaksujen muutoksia. Nykyisellään yhtiön suurin omistaja on Porin kaupunki. Elinkeinoyhtiön laaja palvelutarjonta voisi tarkoittaa vuosimaksujen korotusta. Maksujen noustessakin yhteinen elinkeinoyhtiö voisi tarjota kunnille edullisempia palveluita, kuin malli jossa jokainen kunta tuottaisi näitä palveluita itsenäisesti. Yhteinen elinkeinoyhtiö vastaisi myös paremmin seudullisesti yhteisiin alueidenkäytön strategiaan tarpeisiin.

11 Vihreän siirtymän toimijoiden arviointi

Vihreän siirtymän investointihankkeita Suomessa ja maailmalla on tällä hetkellä ennätyksellinen määrä (kts. luvun 5.1 EK:n kartta). Kokemäenjokilaakson kannalta tilanne on erityisen hyvä, sillä alueen kunnilla on laajalti osaamista ja valmiuksia investointien vastaanottamiseksi. Kuitenkin toimijoiden välillä tulisi tehdä priorisointia, sillä osa toimijoista ei todellisuudessa edistä vihreän siirtymän tavoitetta eikä välttämättä ole kunnan strategisen maankäytön kannalta tavoiteltava. Lisäksi oleellista on, että maankäytön suunnittelussa keskityttäisiin jo olemassa olevien alueiden hyödyntämiseen neitseellisten alueiden sijaan. Joutomaita (ns. brownfield-alueita) tulisi hyödyntää uusien teollisten toimintojen sijoittumispaikkoina.

11.1 Suositus: Toimijoiden arviointia tulisi toteuttaa eri näkökulmista

Sijoittautujien arviointia tulisi toteuttaa useasta eri näkökulmasta. Vihreän siirtymän investoinneissa olisi syytä toteuttaa Ei merkittävää haittaa -arviointi (DNSH), jolla voidaan arvioida toiminnan ympäristövaikutuksia (kts. luku 3). Lisäksi hankkeita olisi syytä arvioida kokonaisvaltaisesti, ottaen huomioon myös taloudelliset, tekniset ja sosiaaliset näkökohdat sekä poliittinen ja institutionaalinen kestävyys, jotta hankkeen kokonaisvaikutukset olisivat selvillä. Alla tarkempi erittely hankkeiden vaikutusten arvioinnista.

Taloudelliset vaikutukset: Tarkastele hankkeen taloudellisia vaikutuksia. Arvioi investointikustannukset, taloudellinen kannattavuus, työllisyysvaikutukset ja potentiaaliset liiketoimintamahdollisuudet. Vihreän siirtymän hankkeiden tulisi edistää kestävää talouskasvua ja luoda uusia vihreitä työpaikkoja.

Tekninen toteutettavuus: Arvioi hankkeen teknistä toteutettavuutta. Tarkastele käytettävissä olevaa teknologiaa, tarvittavia resursseja ja aikataulua. Vihreän siirtymän hankkeiden on oltava teknisesti toteutettavissa ja kestävällä pohjalla.

Sosiaaliset vaikutukset: Tutki hankkeen sosiaalisia vaikutuksia. Arvioi vaikutukset paikalliselle yhteisölle, ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille sekä mahdolliset yhteiskunnalliset hyödyt tai haitat. Vihreän siirtymän hankkeiden tulisi olla sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja hyödyttää kaikkia yhteiskunnan jäseniä.

Poliittinen ja institutionaalinen kestävyys: Arvioi hankkeen poliittista ja institutionaalista kestävyyttä. Tarkastele poliittista tukea, lainsäädännöllisiä puitteita ja institutionaalisia mekanismeja hankkeen onnistumiselle. Teollisten hankkeiden tulisi olla linjassa vihreän siirtymän pitkän aikavälin tavoitteiden ja suunnitelmien kanssa.

12 Lupaprosessit vihreän siirtymän hankkeissa

Ympäristölupien hankkiminen voi olla pitkä ja monimutkainen prosessi, joka vaatii yrityksiltä aikaa, resursseja ja asiantuntemusta. Lupien myöntämisen ehtojen täyttäminen voi edellyttää investointeja ympäristöystävällisempiin teknologioihin ja prosesseihin. Hankkeessa esille tulleet luvituksen haasteet liittyivät lupien käsittelyaikoihin, luvista valittamisiin, lupaprosessien ennakoitavuuteen ja yrityksille saatavilla olevaan apuun osana lupaprosesseja.

Viranomaisista aluehallintovirasto käsittelee ja myöntää ympäristö- ja vesiluvat, kun taas elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo aluehallintovirastoja. Teollisten toimijoiden tulee noudattaa erilaisia ympäristö- ja vesilakeja sekä -määräyksiä. Vihreän siirtymän hankkeet saavat viranomaisten lupakäsittelyssä etusijamenettelyn eli näiden hankkeiden käsittelyä priorisoidaan.

Selvityksessä ilmeni, kuinka keskenään ristiriitaiset viranomaispäätökset ja lupaviranomaisten valituskierteet voivat pitkittää lupaprosessia ja heikentää lopputuloksen ennakoitavuutta. Mikäli toimijalla ei ole mahdollisuutta ennakoida luvitusprosessin kestoa tai luvan saamisen todennäköisyyttä, investointi voi pysähtyä, kun ei haluta sitoutua epävarmaan hankkeeseen. Vastaavia havaintoja on tehty myös muissa teollista vihreää siirtymää tutkivissa selvityksissä.¹⁰

12.1 Suositus: Lupaprosesseja tulee kehittää yhdessä

Vihreän siirtymän hankkeiden kannalta oleelliseksi koettiin lupaprosessien ennakoitavuus käsittelyajan ja lupaprosessin lopputuloksen suhteen. Hankkeessa useat toimijat korostivatkin, että tarpeellista olisi saada palvelulupaus luvan käsittelyajasta. Lisäksi suositeltiin lupaprosessien valmistelua mahdollisimman pitkälle niin sanotussa ”kolmikannassa”, jolloin mukana olisi lupaa hakeva taho, ELY-keskus ja AVI. Lisäksi Sitowisen projektiryhmä suosittelee kunnan tai elinkeinoyhtiön avustavan yritystä luvituksen suhteen mahdollisimman pitkälle. Täten kuntien ja elinkeinoyhtiön tulisi panostaa henkilöstön lupaprosessien asiantuntemukseen vähintäänkin yleisellä tasolla. Näin lupaprosessit voisivat olla jouhevampia ja lopputulos voisi olla todennäköisemmin myönteinen.

Lupaprosessien parantamisessa suositellaan myös niin sanottua yhden luukun periaatetta, jolloin yritystä palvellaan mahdollisimman kattavasti vain yhden toimijan kautta. Elinkeinoyhtiöllä olisi yritysten tarvitsemin lupaprosessien neuvonnassa luonteva rooli. Luvan myöntävälle taholle eli aluehallintovirastolle tämä selvitys suosittelee luvan käsittelyä vain yhdellä lupaviranomaisella, joka voisi selkeyttää prosessia sekä vähentää käsittelyn mahdollisia ristiriitaisuuksia ja myös

¹⁰ Työ- ja elinkeinoministeriö (2023) <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164567>

nopeuttaa luvan käsittelyä. Hankeessa luvituksen haasteeksi tunnistettiin viranomaisten keskinäiset valitukset. Viranomaisvalitukseen syynä voi olla esimerkiksi toisen viranomaisen tehtäväkentän tuntemuksen puute tai viranomaisten välisen kommunikaation puute. Hankkeessa yhtenä luvitusta sujuvoittavana keinona tunnistettiin eri lupaprosessien yhdenmukaistamisen ja keventäminen, jolla arveltiin olevan suotuisia vaikutuksia luvituksen käsittelyaikoihin, viranomaisten valitusten vähentämiseen ja lopputulokseen.

13 Teollisuusalueiden profilointi ja brändäys

Kokemäenjokilaaksossa sijaitsee useita teollisen toiminnan ympärille muodostuneita alueita, kuten esimerkiksi Harjavallan suurteollisuuspuisto sekä Porissa kupariteollisuuspuisto, Peittoon kierrätyspuisto, Metallinkylä, Kaanaankorven ja Kirrinsannan teollisuusalueet sekä satamien teollisuusalueet (Mäntyluodon satama, Tahkoluodon syväsatama ja Tahkoluodon öljy- ja kemikaalisatama).

Yritys- ja teollisuusalueiden profilointi ja brändäys tietyn toiminnan tai toimialan ympärille on tunnistettavissa oleva aluekehittämisen trendi. Alueprofilointi ja -brändäys on tunnistettu useissa aihepiirien selvityshankkeissa kannattavaksi, sillä siten voidaan markkinoida aluetta kohdennetummin tietyille toimijajoukolle, ja täten edistää paremmin teollisuuspuiston toimijoiden synergioiden syntymistä.¹¹

Teollisuuspuistojen hallinnointi, markkinointi, kiinteistönhuolto ja muut toiminnot toimivat osassa teollisuuspuistoissa kohdennetusti keskitetyn operaattorin kautta. Täten tiedonhallinta ja -kulku sekä muut operatiiviset toiminnot kulkevat keskitetysti yhden toimijan kautta. Näin ollen tieto puiston toiminnasta ja kehittämisestä vastaa yksi taho, jolloin puiston toiminta ja operointi selkiytyy.

13.1 Suositus: Teollisuusalueita tulisi profiloida vihreän siirtymän alueiksi

Nykyisellään Kokemäenjokilaakson kuntien alueella teollisuusalueista suurinta osaa ei ole profiloitu tiettyjen toimintojen tai toimialojen ympärille. Kuitenkin esimerkiksi Porin Kupariteollisuuspuistolla on selkeät ja informatiiviset kotisivut suomeksi ja englanniksi ja myös alueen nimestä hahmottaa alueen toimintatarkoituksen. Erityisesti vihreän siirtymän kannalta tämä selvitys suosittelee alueiden profilointia selkeästi tiettyjen toimintojen tai toimialojen ympärille, jolloin kansainvälisten investoijien on helppo hahmottaa alueen toimintaprofiili yrityksineen.

Teollisuusalueiden yhteistä operointitapaa ja -mallia olisi myös syytä kehittää. Teollisuuspuistoja voidaan operoida ja hallinnoida eri tavoin. Mahdollisia alueen operointi- ja hallintatapoja ovat esimerkiksi osakeyhtiö, osuuskunta, yhdistys tai alueen toimijat yhdessä. Seudun tai kunnan

¹¹ Mal-verkosto (2018) https://mal-verkosto.fi/wp-content/uploads/2019/05/FCG_Kaupunkiseutujen-tulevaisuuden-yritysalueiden-kehitt%C3%A4minen_FINAL.pdf

teollisuusalueiden ja -puistojen eroavaisuuksia kannattaa myös vertailla keskenään, jolloin niiden profiilia saadaan selkiytettyä. Oheisessa taulukossa (kuva 17.) on vertailtu erilaisia teollisuuspuistoja Vaasassa, Nokiassa, Raumalla, Kokkolassa, Ylivieskassa ja Kouvossa. Puistoja operointimalli on useammassa puistossa epäselvä tai sitä ei ilmoiteta (Vaasa, Kokkola, Kouvola). Kahdessa puistossa (Nokiassa ja Ylivieskassa) operointia hoitaa ainakin osittain kaupunki. Raumalla kiinteistöyhtiö vastaa operoinnista. Yhdistyspohjaisesti toimivat Kokkolan ja Kouvolan yrityspuistot. Alueen selkeä operointi- ja hallintamalli olisi sijoittautujien ja investoijien kannalta edullista, jolloin aluetta koskeva kontaktointi tapahtuisi yhden tahon kautta.

	GigaVaasa	ECO3	Seaside Industry Park	Kokkolan suurteollisuusalue	Akkupuisto	Teholan yrityspuisto
<i>Sijainti</i>	Vaasa	Nokia	Rauma	Kokkola	Ylivieska	Kouvola
<i>Toimialaprofiili</i>	Akku- ja energiateollisuus	Bio- ja kiertotalous	Meriteollisuus ja laivanrakennus	Kemiateollisuus	Akkuteollisuus, kiertotalous	Monia aloja, mm. logistiikka ja LVIS
<i>Operointistatus</i>	Kehitteillä	Toiminnassa	Toiminnassa	Toiminnassa	Kehitteillä	Toiminnassa
<i>Alueen kokonaispinta-ala</i>	1000 ha	120 ha (Kolmenkulma Eco Industrial Park yht. 850 ha)	43 ha	700 ha	Useita sijainteja (R-Yrityspuisto ja Centria AMK)	Ei tietoa
<i>Yrityksiä</i>	Ei vielä omia; lähistöllä jo useita, mm. ABB ja Wärtsilä	40 toimijaa; mm. Yara Eco, KUMKO Group, WasteWise, Stena Recycling, Leppäkoski	Noin 30 yritystä, vetureina mm. Konsberg ja RMC; lisäksi alihankkijoita ja muita pk-yrityksiä	16 tuotantoyritystä (mm. Boliden ja Neste), 60 tukipalveluyritystä	Ei vielä omia; kumppaniverkostossa yli 50 yritystä, mm. ABB ja MetsoOutotec	Yhdistyksessä reilu 40 jäsentä; mm. logistiikka- ja LVIS-alan yrityksiä
<i>Alueen operointi ja hallinnointi</i>	Epäselvä; mukana useampi taustayritys (mm. Vaasa Facilita Oy, VaasaParks Oy, tekn. keskus Merinova)	Platform-yritys Verte Oy (om. Nokian kaupunki)	Rauman Meriteollisuuskiinteistöt Oy (RMTK)	Hieman epäselvä; ei operaattoriyritystä; yritysten yhdistys (KIP ry) löytyy	Ylivieskan kaupungin, Centria-AMK:n sekä Sievin Teollisuuspuisto Oy:n yhteishanke; Recion Oy veturina R-Yrityspuistossa	Teholan yrityspuiston yrittäjäyhdistys ry koordinoi yhteistoimintaa; mukana myös Kymi Development osk; alueen omistuksesta tai hallinnasta ei tietoa
<i>Alueen infra</i>	400 kV sähköverkko, teollisuusluokan vesinfra, kaukolämpö, jätevoima, tilavaraukset suurille tuotantolaitoksille ja aurinkovoimaloille	Kunnallistekniikka valmiina pääosalla alueesta	Yhteinen energia-, vesi- ja kaasuinfra, IT-yhteydet	Valmis alueinfra: energia, vesi, kaukolämpö, paineilma, putkisillat, kuituyhteydet, viemäröinti	Ei tiedossa	Ei tiedossa
<i>Puhtaan energian tarjonta</i>	Mahdollisuudet 100 % uusiutuvan energian käyttöön	Alueella biokaasuvoimala ja -latausasema	Oma aurinkovoimala (teho 500 kWp, tuotto 420 MWh/v)	Ei tietoa	Ei tietoa	Ei tietoa
<i>Alueen liikenneyhteydet</i>	Valtatiet 3 ja 8, ratayhteys ja lentoasema vieressä; Vaasan satama (10 km)	Valtatiet 3 ja 11 vieressä; lähistöllä ratayhteydet ja Tampere-Pirkkalan lentoasema (10 km)	Rauman satama, ratayhteys suoraan alueelle	Kokkolan syväsatama ja ympärivuotinen terminaali, ratayhteys suoraan alueelle	Valtatie 27, ratayhteydet muutaman km päässä	Valtatiet 6 ja 15, ratayhteydet ja logistiikkaterminaali vieressä
<i>Alueen kaavoitus ja luvitus</i>	Valmiit YVAt, asemakaavat ja ympäristöluvut	Valmiita sekä kaavoitusvaiheessa olevia asemakaavoja	Yhteinen ympäristöluja	Valmiit asemakaavat + muutama kaavamuutos valmisteilla	-	Valmiita sekä kaavoitusvaiheessa olevia asemakaavoja

Keskitettyjä palveluja	Ei tiedossa	Ei tiedossa	Kyllä, mm. kunnossapito ja siivous, vartiointi ja kulunvalvonta	Kyllä, mm. vartiointi ja tehdaspalokunta	Ei tiedossa	Palvelujen keskittäminen mainittu, mutta ei tarkemmin yksilöity
Muita tarjolla olevia palveluja	Toimitilat; mukana alueen korkeakouluja (omistajina Merinovassa)	Pilotointimahdollisuudet, yhteistyökumppanit (mm. TUNI, VTT, Luke)	Toimitilat (RTMK Oy), ravintola ja catering, koulutus ja henkilöstövuokraus	Toimitila- ja kiinteistöpalvelut, työterveyspalvelut, jne.	R-Yrityspuistossa jo toimivilla yrityksillä synergia- ja sivuvirtapalveluja	Henkilöstöhallinta (Adecco), korkeakoulu yhteistyö (XAMK)
Muuta huomioitavaa	Osa koko kaupungin kattavaa EnergyVaasa-klusteria	Osa kolmen kunnan yhteistä Kolmenkulma Eco Industrial Parkia	Mukana EU-rahoitteisessa CANEMURE-hankkeessa	yli 75-vuotias teollisuuskeskittymä	Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama hanke	Yhdistys perustettu 2013, jolloin aluetta kehitetty voimakkaasti (mm. opinnäytetyönä)

Kuva 17. Teollisuuspuistojen vertailua ominaisuuksien mukaan. (Esimerkki Kotkan Karhulan teollisuuspuiston kehittämishankkeesta).

14 Yhteenveto tuloksista ja suosituksista

Valtakunnallinen ja seudullinen vihreän siirtymän tavoiteasetanta

Satakunnan maakunta on asettanut kunnianhimoisen tavoitteen olla hiilineutraali jo vuonna 2030. Kansallinen hiilineutraaliustavoite on asetettu vuodelle 2035. Näihin tavoitteisiin on mahdollista päästä panostamalla määrätietoisesti vihreään siirtymään. Teollisuuden saralla se edellyttää mittavia investointeja parhaimpaan mahdolliseen teknologiaan. Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhyke ja Satakunta ovat erittäin hyvässä asemassa teollisen vihreän siirtymän kannalta, sillä Suomessa vihreään siirtymään panostetaan mittavasti sekä yksityisten ja julkisten investointien, koulutuksen ja kehittyvän osaamisen kautta. Satakunnan panostus vihreään siirtymään ja Suomen pitkäjänteinen ilmastotyö ja kansallisesti määritelty hiilineutraaliustavoite luovat yrityksille ja investoijille vakaan toimintaympäristön.

Seudulla on hyvät edellytykset vihreään siirtymän edistämisessä

Kokemäenjokilaakson alue ja muu Satakunta ovat kärsineet alueelta poispäin suuntautuvasta muuttoliikkeestä sekä teollisuuden globaalista rakennemuutoksesta viime vuosikymmeninä. Alueen kannalta teollinen vihreä siirtymä on suuri mahdollisuus. Alueella on jo nykyisellään tähän erittäin hyvät edellytykset, sillä Kokemäenjokilaaksossa ja laajemmin Satakunnassa teollisia yrityksiä on suuri määrä ja niiden osaaminen on korkealla tasolla. Alueella on vahva ja pitkäaikainen teollinen historia ja teollisella toiminnalla on laaja poliittinen hyväksyttävyyys, joka näyttäytyy teollisten toimijoiden ja investoijien kannalta ennustettavana ja vakaana toimintaympäristönä. Teollisen vihreän siirtymän perusedellytykset ovat myös kunnossa; alueella on saatavilla uusiutuvaa ja vähäpäästöistä energiaa, toimiva jakeluverkko, kattavat vesivarannot, rautatieyhteydet, lentokenttä, kaksi satamaa ja hyvät maantieyhteydet.

Seudulle on suunnitteilla ja valmisteilla erityisesti uusiutuvan energian hankkeita mittava määrä. Alueelle kohdistuneiden nykyisten ja tulevien investointien osalta erityisesti merituulivoima ja vetytalouden osaaminen ja investoinnit ovat kansainvälisestikin vertailtuina mittavalla tasolla. Myös esimerkiksi biokaasun ja synteettisen metaanin mahdollisuudet on tunnistettu alueen potentiaalia kasvattavana tekijänä.

Ei merkittävää haittaa -arviointi vihreän siirtymän hanketulvaa helpottamassa

Teollisten toimijoiden synergioiden edistämiseksi Kokemäenjoen varrelle kehittyneet teollisuuden keskittymät luovat edellytyksiä toimijoiden välisten kumppanuuksien ja yhteistyön luomiselle ja syventämiselle. Teollisen toiminnan keskittyminen vesistöjen lähelle luo mahdollisia ympäristöriskejä ja alueen lupaprosessit ja hankearviot riskialueiden osalta vaativat erityistä huomiota. Tässä selvityksessä kuvattua 'ei merkittävää haittaa' -arviointia suositellaan sovellettavaksi kunnille. Arvioinnin avulla teollisten investointihankkeiden kestävyyttä voidaan arvioida yleispiirteisesti ennen tarkempaa arviointia. Tulevina vuosina vihreän siirtymän hankkeet työllistävät kuntia ja muita viranomaisia enenevässä määrin, jolloin 'hanketulvan' määrään voidaan vaikuttaa kaavoittamalla tietyille alueille vihreän siirtymän mukaista yritystoimintaa.

Seutusuunnittelulla vaikuttavuutta vihreään siirtymään

Selvityksessä tunnistettiin tarve vihreän siirtymän seudulliselle yhteiselle ja kokoavalle näkemykselle, jotta eniten arvonnaisia tuottavat yritykset ja investoijat sijoittuisivat alueelle. Lisäksi selvityksessä tunnistettiin, että Kokemäenjokilaakson teollisuusvyöhykkeen kunnissa on tarve muodostaa alueen vihreän siirtymän teollisten investointien tavoitetila. Tavoitetilan saavuttamista voitaisiin tutkia vertaamalla Kokemäenjokilaakson tai laajemmin koko Satakunnan teollisen vihreän siirtymän investointeja koko Suomen investointien määrään.

Seudullisen näkemyksen lisäksi kaivataan konkreettisia keinoja kuntarajat ylittävään maankäytön suunnitteluun sekä yritys- ja sijoittautumispalveluiden järjestämiseksi. Yhtenä merkittävänä keinona tässä selvityksessä esitetään niin sanotun seututoimiston perustamista. Seututoimisto ottaisi kantaa keskeisten alueiden kehittämiseen. Sen avulla maankäytön suunnittelua vietäisiin strategisempaan ja holistisempaan suuntaan, jolla vastattaisiin paremmin seudullisen maankäytön tarpeiden yhteensovittamiseen. Seututoimisto helpottaisi erityisesti pienten kuntien kaavoituksen resurssipuutteita ja se voisi myös lisätä kuntien maankäytön suunnittelun asiantuntemusta. Maakuntakaavoituksen kannalta kaavoitusprosessi voisi olla sujuvampi, kun yhteistä suunnittelua olisi jo toteutettu seutusuunnittelun avulla. Kokonaisuudessaan projektiryhmä katsoo, että seututasoisen suunnittelun avulla Kokemäenjokilaakson kunnat pystyisivät paremmin määrittelemään alueidenkäyttöään sekä priorisoimaan keskeisiä alueita ja toimijoita. Näin luotaisiin parempia edellytyksiä kunnille merkittävien vihreän siirtymän teollisten investointien houkuttelussa. Seututoimistossa Porin seudulle tehtyä rakennemallityötä voitaisiin jatkaa ja se voitaisiin linkittää alkaneeseen maakuntakaavaprosessiin.

Teolliseen vihreään siirtymään soveltuvien alueiden tunnistaminen

Selvityksen tavoitteena oli teolliseen toimintaan soveltuvien alueiden tunnistaminen Kokemäenjokilaakson alueelta. Kartassa 4. esitetään jo nykyisellään eri rakentamisvaiheissa olevia teollisuuden keskittymiä, jonne teollisuuden toimintoja tulisi jatkossakin keskittää hyödyntäen jo rakennettuja alueita sekä jättömaita. Selvitys suosittelee kartan 8. mukaisen paikkatietomenetelmän soveltamista käynnissä olevan Satakunnan maakuntakaavatyöhön. Kartassa tarkastellaan Harjavallan teollisuusalueiden rakentamattoman alueen määrää perustuen YKR-ruutujen Corine Land Cover -maanpeitetietoon. Menetelmällä voidaan kuvata yleispiirteisesti rakentamattoman alueen määrää tarkastellulta alueelta.

Elinkeinoyhtiö tarjoamassa seudulle kattavasti erilaisia yritys- ja sijoittautumispalveluita

Selvitysten tulosten mukaan elinkeinoyhtiötä voitaisiin hyödyntää vielä nykyistä paremmin palvelemaan seudun yhteisiä intressejä teollisen vihreän siirtymän saralla. Nykyisellään Prizztech toimii Kokemäenjokilaakson kuntien yhteisenä elinkeinoyhtiönä, joka tarjoaa jäsenkunnilleen erilaisia yrityspalveluita. Elinkeinoyhtiö voisi toimia yritys- ja sijoittautumispalveluiden alueellisena koordinoijana ja se voisi tarjota erilaisia tuki- ja selvityspalveluita sekä markkinointimateriaaleja eri kieliversioina. Kaikki seudun yritysten sijoittautumista koskevat kyselyt voitaisiin ohjata elinkeinoyhtiölle, jolloin yksi taho vastaisi keskitetysti kyselyihin. Elinkeinoyhtiöön voitaisiin myös hankkia osaamista ympäristö- ja muiden lupien neuvonnasta, jolloin yritykset saisivat yhdeltä palveluntarjoajalta apua lupaprosesseihin. Laajennetun elinkeinoyhtiön malli voi edellyttää kuntien maksuosuuksien korottamista.

Osaamistarpeiden päivitys ja työvoiman saatavuus kriittisinä menestystekijöinä

Seudun vihreän siirtymän haasteina tunnistettiin osaamisen päivittäminen ja varmistaminen että myös työvoiman saatavuuden turvaaminen. Nykyisellään työvoiman saatavuusongelmia on useilla teollisuuden aloilla. Vihreä siirtymä synnyttää myös uusia osaamistarpeita, johon tarvitaan uusien opiskelijoiden kolutusta sekä työvoiman uudelleen koulutuksia. Työvoiman saatavuusongelmista on vaikea selvittää ilman merkittävää työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton lisäämistä. Osaajia tulisi houkutellessa erilaisilla yksilö- ja perhekohtaisilla palveluilla, etuuksilla ja koulutusmahdollisuuksilla. Oleellista on myös jo maassa olevan työvoimapotentialin parempi hyödyntäminen. Kokemäenjokilaakson seudun työvoiman saatavuuden kannalta oman yliopiston puute vaikeuttaa osaamisintensiivisen talouden ja teollisuuden korkeamman jalostusasteen saavuttamista.

Kaupunkiympäristöjen laadulliset kehityskohteet osana työvoiman veto- ja pitovoimaa

Hankkeessa tunnistettiin kehityskohteita, jotka vaikuttavat yritysten investointi- ja sijoittautumishalukkuuteen. Viihtyisän kaupunkiympäristön puutteet näyttäytyivät keskeisenä tekijänä, jolla voidaan katsoa olevan merkitys erityisesti työvoiman veto- ja pitovoimatekijöiden kannalta. Erityisesti asiantuntija- ja palveluvaltaiset teollisuuden työtehtävät edellyttävät viihtyisää ja toimivaa kaupunkiympäristöä, infrastruktuuria ja palveluita. Porin merkitys keskuskaupunkina korostuu tämän kysymyksen osalta, sillä seudun pienempien kuntien asukkaat käyttävät myös Porin keskustan palveluita.

Teollisuusalueiden brändäys ja profilointi

Teollisuusalueiden näkyvyydessä ja markkinoinnissa tunnistettiin kehittämistarpeita, ja selvitysryhmä suosittelee teollisuusalueiden parempaa profilointia vihreän siirtymän ympärille. Kysymys on erityisen tärkeä kansainvälisten investointien kannalta, sillä näiden toimijoiden on oleellista saada riittävän tarkkaa tietoa teollisuusalueista ja laajemmin sijoittautumisympäristöstä ja muista oleellisista tiedoista.

Lupaprosessien kehittäminen yhteistyössä

Lupaprosessien kehittäminen tunnistettiin selvityksen keskeisenä kehityskohteena. Projektiryhmä

suosittelee lupaprosessien riittävän pitkälle vietyä valmistelua yrityksen, ELY:n ja AVI:n kanssa. Myös elinkeinoyhtiö voisi tarjota luvitusprosesseihin kohdennettua tukea erilaisiin tarpeisiin erilaisille yrityksille. Luvitusta sujuvoittavana keinona selvityksessä mainitaan eri lupaprosessien yhdenmukaistaminen ja keventäminen. Suuri osa lupaprosessien kehittämistarpeista koskee ELY:n ja AVI:n kansallisia toimintatapoja ja lainsäädäntöä, joten Satakunnassa lupaprosessien kehittämisen liikkumavara on rajallinen.

Vihreän siirtymän edistymisen seuranta

Selvityksen projektiryhmä suosittelee vihreän siirtymän edistämistä ja seurantaan vuosittain tapahtuvana toimenpiteenä. Seurannasta tulisi vastata jokin yhteen kokoava taho, esimerkiksi Seututoimisto, Prizztech, Kauppakamari tai Satakuntaliitto. Kerran valtuustokaudessa vihreän siirtymän tavoitteiden edistymistä tulisi tarkastella laajemmin hyödyntäen esimerkiksi ulkopuolista arviointia toteuttavia tahoja. Lisäksi projektiryhmä suosittelee vihreän siirtymän tavoitteiden ja toimenpiteiden sitomista kuntien talousarvioihin ja vuosibudjetteihin.

Selvityksen tulokset ja suositukset vihreän siirtymän edistämiseksi

Kuvassa 19. esitellään selvityksen kannalta kymmenen keskeistä tulosta ja suositusta vihreän siirtymän edistämiseksi. Selvitystyön tuloksia voidaan hyödyntää muilla keskisuurilla kaupunkiseuduilla, joissa talouden ja teollisuuden rakennemuutos on ollut voimakasta. Näille kaupunkiseuduille selvitystyö antaa eväitä elinkeinotyön seutu- ja maakuntatason strategiseen suunnitteluun.

- **Kokemäenjokilaakson teollisuuden perusedellytykset vihreään siirtymään ovat kunnossa (osaaminen, saavutettavuus, infra, vesi, energia) ja toimintaympäristö on vakaa ja ennustettava**
 - Teollisuusvyöhykkeen nykyisiä alueita tulee hyödyntää uusien avauksien sijaan
- **Tarve kuntarajat ylittävälle yhteistyölle ja näkemykselle vihreän siirtymän investointien kotiuttamiseksi**
 - Seutusuunnittelu ja rakennemallityö helpottamaan seudun strategista maankäytön suunnittelua ja yhteistyötä
- **Elinkeino-yhtiö yritys- ja sijoittautumispalveluiden koordinoijaksi**
 - Elinkeino-yhtiö tarjoamaan laajasti erilaisia tuki- ja selvityspalveluita, markkinointimateriaaleja eri kieliversioina sekä avustamaan lupaprosesseissa
- **Työvoiman saatavuus ja koulutustarpeet haastavat vihreää siirtymää alueella**
 - Työperäistä maahanmuuttoa suositellaan työvoiman saatavuusongelmiin, vihreän siirtymän osaamisen kehittämiseen kattavampia koulutusvaihtoehtoja (täydennys- ja uudelleen koulutus)
- **Satakunnan maakuntakaavatyössä vihreän siirtymä tulisi huomioida aluevarauksin**
 - Vihreän siirtymän potentiaalisia alueita voitaisiin tarkastella Corine-maanpeittotarkasteluilla

- **Ei merkittävää haittaa -arviointia tulisi hyödyntää**
 - Ei merkittävää haittaa -arviointia voidaan hyödyntää yleispiirteisessä hankearvioinnissa ja sillä voidaan helpottaa 'hanketulvan' läpikäyntiä
- **Kaupunkiympäristön viihtyisyydessä ja palvelutarjonnassa puutteita, joilla on vaikutusta veto- ja pitovoimaan**
 - Osa yrityksistä ja työvoimasta ei sijoitu seudulle ellei kaupunkiympäristöön panosteta
- **Lupa-asioissa hiertävät valitukset, työmäärä, ennakoitavuus ja hitaus**
 - Luvat tulisi valmistella mahdollisimman pitkälle yhdessä, osa ratkaisuista vaatii kansallisia lainsäädäntömuutoksia
- **Teollisuusalueiden profiloinnissa ja markkinoinnissa parannettavaa erityisesti kv-toimijoiden suuntaan**
 - Teollisuusalueita tulisi markkinoida vihreän siirtymän edelläkävijäalueina
- **Vihreän siirtymän edistymistä ei seurata**
 - Vihreän siirtymän edistymistä tulisi seurata, sitoa tavoitteet budjetteihin sekä ulkopuolisia arviointeja tulisi toteuttaa

Kuva 19. Selvityksen keskeiset tulokset ja suositukset